

јули-октобар 2010

Отећа истина

ЛИСТ УДРУЖЕЊА ПОРОДИЦА КИДНАПОВАНИХ И НЕСТАЛИХ ЛИЦА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ ГОДИНА VI BROJ 23

КОГА ТО ЈОШ ИНТЕРЕСУЈУ ПРОБЛЕМИ ПОРОДИЦА?

Ни после више од дванаест година од када су почела прва киднаповања на Косову и Метохији па до данашњих дана држава Србија није нашла времена да помогне породицама киднапованих и несталих лица тако што ће законом регулисати статус цивилних жртава.

Постоје писана документа да се ово удружење, значи Удружење породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији фебруара месеца 2002. године обраћало свим регулативним институцијама како би се изборило за изједначавање права цивилних жртава са правима палих бораца. Чланови породица који су киднапована или убијена пре и после доласка међународних снага су били сељаци радници, службеници, ученици, студенти, лекари, инжењери, професори...Нико од њих није носио ни униформу ни оружје а страдали су невини, само зато што нису Албанци. Њих није заштитила ни наша држава нити су то учиниле међународне снаге па су својим животима били били дом, институције, државу. Породице цивилних жртава живе на ивици егзистенције, ускраћена им је било каква надокнада и не могу да располажу својом имовином, која се води на киднапованог оца, супруга или сина.

За разлику од цивила држава је регулисала питање убијених полицијаца и војника па су њихове породице добиле породичне пензије (и до 92.500), станове и друге принадлежности.

Готово је невероватно да о овом питању, питању киднапованих Срба и неалбанаца на Космету никада није вођена дебата. Питање киднапованих и несталих се и даље одлаже као да се чека да чланови породица помру и да се на тај начин проблем реши.

После многих дописа Удружења свим институцијама оформљена је радна група при Министарству за рад и социјална питања и управо се припрема сусрет представника ресорних министарстава која ће предложити Влади предлог решавања статуса цивилних жртава.

Надамо се да наше жртве неће бити дискриминисане и да ће бити изједначене у правима са осталим жртвама.

М.М.К.

**ОТЈЕТА
ИСТИНА**

**Удружење породица
киднапованих и несталих
лица на Косову и Метохији**

Главни и одговорни уредник
Милијана М. Комаревић

Редактор и лектор
Јелица М. Бабић

Компјутерска обрада
и
Штампа
“ИН” Земун

Тираж 1200 ком

Председник Удружења
Верица Томановић

Секретар Удружења
Олгица Божанић

Уређивачки одбор
Миланка Петровић
Павле Костић
Драгана Мајсторовић
Радмила Спасић
Слободанка Цветковић
Бранкица Антић
Милорад Трифуновић
Негован Маврић
Велибор Ађанчић
***

Први број часописа изашао је 31.
августа 2004. године,
излази тромесечно.

Часопис је објављен уз свесрдну
помоћ
ЈПП-Термоелектрана Обилић и
Комесеријата за избеглице
Републике Србије
Часопис је бесплатан
текући рачун:
205-22276-93

Комерцијална банка А.Д. Београд

e-mail:udruzenjekidnest@yahoo.com
www.udruzenjeporodica.org.rs

САДРЖАЈ

Године ишчекивања

4

Још чекају истину

5

Живот нам је пун бола и патње

6

Парастиос страдалим Србима

8

Косово је заједничко

10

Стратишта

12

Беспарица блокира рад

14

Право на истину

16

Дан несталих Републике Српске

17

Вучје Срце

19

Крематоријум за Србе у Клечки

23-24

Нове могућности за расељене

30

Судбине

34-37

Обележен 30. август Међународни дан несталих

ГОДИНЕ ИШЧЕКИВАЊА

30. август - Међународни дан несталих обележен је откривањем Спомен плоче жртвама убијеним у ратовима 1991-2000 године на простору бивше Југославије - на Ташмајдану. Обележавању су присуствовали: председник Комисије за нестала лица владе Србије Вељко Одаловић, саветник председника републике Србије Млађен Ђорђевић, шеф делегације Међународног комитета Црвеног Крста Пол Ханри Анри, Петар Лађевић, Раде Дубајић, Јелена Жигон, Светлана Стевић и бројне породице.

Конференција за ишчекивање 30. августа - Међународног дана несталих

СА ГРОБОВИМА СЕ НЕ МОЖЕ У ЕУ

Још увек се не зна судбина 14.650 људи са простора бивше Југославије

У Међународном прес центру у Београду одржана је конференција за новинаре поводом обележавања Међународног дана несталих, коју је отворила председавајућа Координације српских удружења породица несталих Олгица Божанић. Она је нагласила да су свих осам удружења, недовољна динамиком рада надлежних институција које се баве овом проблематиком као и процесуирањем починилаца злодела. Управо спорост у раду довела је до тога да су многи од родитеља и рођака киднапованих у ишчекивању и болу умрли не успевши да сазнају истину о свом страдалом члану породице.

Она је нагласила да је политика највећа препрека у сазнавању истине и разлог нерешавања овог питања. Имали смо подршку од Међународног комитета Црвеног крста, ИЦМП, Владе Србије и то нам је помогло да истражемо и да се боримо за истину - рекла је

Олгица Божанић.

За председника владине Комисије за нестала лица Вељка Одаловића је један од највећих проблема који је остао након сукоба на просторима бивше Југославије управо питање несталих.

- Нисмо ни ми који се бавимо овим проблемом задовољни динамиком његовог решавања. Има познатих гробница, њих 460 које нису истражене. Република Србија чини све да са своје стране овај проблем реши, што није случај са појединим земљама у региону. Нама су потребне нове информације, јер 14.650 судбина несталих не можемо решавати док се не отворе досије - нагласио је Одаловић, наглашавајући да и поред упорног инсистирања да се регион Кошара деминира да би се пронашла тела војника то се не

чини. Пол Арији Анри шеф делегације Међународног комитета Црвеног крста у Београду је истакао да ако се настави ова динамика проналазка и идентификације тела на Косову биће потребно 33 године, Хрватској 22 а Босни и Херцеговини 11. Наш приоритет је да се претраже национални архиви јер је ту истина. Изаша сваке бројке од 14.650 несталих стоје људи, па зато државе на Западном Балкану морају да учине све да се прекине патња породица које годинама трагају за својим несталим члановима. Одговорност лежи на државама у региону - рекао је Анри.

Породице киднапованих и несталих протестовале у Грачаници

ЈОШ ЧЕКАЈУ ИСТИНУ

-Пре пет година смо ми у Удружењу располагали информацијама да у месту Жиливода код Белаћевца постоји гробница и свима смо то рекли. Нико није хтео ни да чује за то, да нас саслуша а од 31. августа копају баш на том месту, пет година после. Сада се помиње и Клечка а убеђени смо да на Косову и Метохији постоји још сличних места, каже Велибор Ађанчић, координатор канцеларије у Грачаници Удружења породица киднапованих и несталих на Космету.

Као и претходних година и ове је у Грачаници, на

да се они пронађу. То је, по речима Велибора Ађанчића једини циљ њихове дугогодишње борбе.

- Већ 12 година све се врти у круг иако смо прегршт информација до сада дали свим институцијама које су се бавиле овим нашим проблемом. Сви су глупи, слепи и неми. Ми смо документацију проследили надлежним органима да у месту Жиливода код Белаћевца постоји гробница и да ту локацију треба испитати. Нико није хтео да нас слуша а 31. августа су управо ту почели да копају. Сада су се сетили и Клечке и

ШТА ЈЕ СА ИЗВЕШТАЈЕМ ДИКА МАРТИЈА

Председница Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији Верица Томановић поставила је питање зашто до данас нема информације о току истраге око трговине људским органима за које се сумња да су вађени киднапованим Србима и неалбанцима и продавани у Турској, Израелу, али и у неким земљама запада. Породице су шокиране писањем бивше тужитељке Карле дел Понте која је ову чињеницу објавила у својој књизи и ми тражимо да нам се каже истина.

Одговарајући на ово питање Вељко Одаловић је истакао да се ове информације морају проверити, да је Дик Марти који је задужен да испита цео случај био у Београду и да је рекао да ће урадити све како би дошао до праве оцене. Наши посланици у Скупштини Савета Европе имаће до краја године извештај, али је проблем што власти у Албанији спречавају истрагу.

Међународна мисија УН за време чијег се мандата дешавало нема интереса да да одговор на ово питање. Осим тога Уједињене нације су те које би требало да дају оцене, а управо је Карла дел Понте била њихов тужилац. Мислим да ћемо имати до краја године информацију шта је истина.

М.М.К.

обележавању Међународног дана несталих, упућена порука домаћој и светској јавности да њихове породице хоће да знају истину о својим најмилијима и

неких других локација.

Предпоставља се да у близини Белаћевца има 27 тела од којих је деветоро радника истоименог површинског копа који су одведени са својих радних места 1998. године.

У Удружењу породица киднапованих и несталих већ десет година траје окупљање уторком и петком. Огорчени што годинама нико нема слуша за њихову патњу никога не штеде у критикама. Сви сложно поручују да је за њих постојећа ситуација неиздржива. В.Б.

ЖИВОТ НАМ ЈЕ ПУН БОЛА И ПАТЬЕ

Данас смо се окупили да обележимо Међународни дан несталих особа, особа којима је одузето оно најосновније, ПРАВО НА ЖИВОТ, само зато што су имали другачија имена, размишљања, боју коже или су припадали другој вероисповести. Њима су одузели живот а нама, преживелим члановима породица пружили живот бола и патње.

Наредбодавци, егзекутори и извршиоци злочина су узели себи за право да посмртне остатке наших најмилијих и по неколико пута скрнаве, премештају места укопавања и замећу траг а нама сервирају неизвесност која је тежа од истине.

Многима је већ престао рат или га уопште није ни било, док нама породицама које и након непуних 15 година од потписивања Дејтонског споразума и Резолуције СБ УН 1244 рат још траје јер нас физички исцрпљујете а психички мучите кријући нам истину о нашим најмилијима, ускраћујући нам право да их достојно укопамо и да поживимо стварни период жаљења.

Да ли тражимо пуно ако молимо за истину о локацији посмртних остатака наших најмилијих како би се ископали и ДНК анализом вратили идентитети?

Данас ће сви из професионалних и политичких обавеза саосећати са нама и тврдити како су пуно учинили по том питању креирајући и доносећи којекакве законе и институције за решавање проблема несталих.

Да господо, нама је све то познато јер смо и сами учествовали у томе инсистирајући на доношењу истих јер смо се надали да ће вам свест бити на том нивоу да исте и примењујете и убрзате процес разрешења судбина несталих. Нажалост, то је мртво слово на папиру. Више не желимо да

слушамо ваша обећања, желимо да чујемо резултате постигнуте по овом питању. Преживели чланови породица несталих особа свесни су да је све ово учињено због политike, а да је и решење у политици и политичких моћника.

Данас, у име свих родитеља, супруга, браће, сестара несталих особа који се на сваки телефонски позив јављају са стрепњом, надајући се да ће им се саопштити информација о њиховим најмилијима која је болна али за њих ипак утешна и охрабрујућа, у име све деце која се мало или нимало сећају својих родитеља и своје мишљење о њима формирају на основу информација које добију од других, а који своје радосне тренутке матура, дипломских радова, венчања, рођења деце презивљавају са сетом јер им неко и нешто у тим моментима недостаје - неко њима битан с ким би поделити те тренутке, они не знају чак ни за њихов гроб.

ТРАЖИМО:

1/ Од свих Парламената, Сабора, Скупштина, Већа, свих извршиоца власти и представника политичких партија земаља у региону са простора бивше Југославије да престану са лицитирањем и злоупотребом жртава креирајући којекакве спискове и пласирајући лажна обећања ради свог ситног професионалног или личног интереса. Почните се суочавати са прошлошћу и говорите истину о страдањима у протеклом рату.

2/ Од оних који одлучују у Европској унији о примању у чланство тражимо да ни једно држави из региона не дозволи да буде њихов члан док се не реше судбине несталих особа са простора бивше Југославије. Господо политичари широм света, а посебно Региона присетите се и

прођите мало кроз историју само последњег столећа и видећете да скривање истине о страдањима и злочинима није никоме изградило больу будућност, већ је проузроковало нове трагедије са још већим злочинима и патњама у којима су сви губитници. Инсистирамо да почнете са језиком истине ради боље будућности свих нас.

Апелујемо на све оне који у дубини душе другачије размишљају од својих политичких лидера а имају сазнања којима могу допринети решавању судбина несталих да скупе храброст и нађу начина да бар анонимно проследе информацију и кажу истину.

Апелујемо на све грађане да говоре само истину јер само са истином се може градити боља будућност. Одбор регионалне координације спреман је да се бори свим демократски дозвољеним начинима да се овај процес разрешења судбина несталих убрза а преживелим породицама задовољи оно основно право "Право да знају истину о својим најмилијим".

Конференција за штампу поводом отмица метохијских Срба

НИ ПОСЛЕ 12 ГОДИНИ "НЕМА" КРИВАЦИ

Председник комисије Владе Србије за нестале лица Вељко Одаловић и секретар Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији Олгица

једногодишњом бебом. Нису са нама ни многи други родитељи који су умрли од бола и туге - рекла је Олгица Божанић.

- Борили смо се заједно за

Председника Комисије Вељка Одаловић који је, како је нагласила, 22. јула 1998 саслушао наше узвељење породице саосећајући са њима.

Одаловић је рекао да се знају злочинци, али ЕУЛЕКС и УНМИК не раде свој посао. а они који су починили злочин 1998. године су на слободи. Породице знају ко је одговоран за злочин у Ораховцу, видели су и познавали те људе који су то учинили а ЕУЛЕКС и други надлежни и поред сведока не предузимају никакве кораке да тај злочин расветле - подвикао је Одаловић.

Затим је Вељко Одаловић обавестио новинаре да још нема резултата да ли на подручју Рашке постоје масовне гробнице у којима су наводно покопани лешеви Албанаца са Космета. (У међувремену је извршено откопавање локације и нису нађени никакви докази).

Албанским властима поднети су захтеви за испитивање потенцијалне гробнице са српским жртвама у околини Суве Реке и да очекује одговор када ће се почети са провером те локације. Ископавање на Белаћевцу су у току, демонтирање Кошара и испитивање локације Ливачког језера у потрази за остацима тела Срба и других неалбанаца.

И на крају прес конференције чланови Удружења и наше правосудне институције траже од надлежних да процесуирају све припаднике ОВК који су пре 12 година учествовали у злочинима над цивилима на подручју Ораховца и околних села Ретимља, Оптеруше, Зочишта и Велике Хоче а чија су имена позната.

В.Видаковић

Н.Н. ГРОБНИЦА

Сви посмртни остати пронађени у масовној гробници у Волујку који нису идентификовани сахрањени су у посебној заједничкој гробници која је обележена са Н.Н. Породице страдалих из Оптеруше и Ретимља кад год долазе обиђу и ову гробницу и испоштују све православне обичаје, положе цвеће, запале свеће и обаве црквени обред,

М.М.К.

Божанић су на Конференцији за новинаре говорили о трагичним догађајима који су настали у периоду од 11. до 12. јула 1998. године на подручју општине Ораховац на Косову и Метохији, које су извршили припадници ОВК уз помоћ њихових сународника.

У уводним напоменама Олгица Божанић је подсетила да је у том периоду киднаповано и у затворе и логоре ОВК одведено више од 100 Срба и Рома - претежно цивила и да је током напада убијено седам лица.

Нагласила је да је тада претерано своје становништво из села Ретимља, Оптеруше и Зочишта и да је одведено у логоре ОВК. По њеним речима 22. јула 1998. године акцијом делегације МКЦК у Приштини ослобођена је група од 35 цивила заробљена у манастиру св.Врачи у Зочишту. У тој групи биле су жене из села Ретимља и Оптеруше, два болесна мушкица, монаси из манастира и старије особе из Зочишта. Захваљујући тој акцији имамо сведоке који описују те трагичне догађаје. Међутим ми смо годинама трагали за откривањем судбина четрдесеторице мушкица задржаних у логору. Један број је ослобођен вољом команданта ОВК (радници Дома здравља и др). Нажалост, данас после 12 година није са нама Крунислава Баљошевић која је одвојена од супруга и сина и одведена у Малишевски логор са снахом и

ослобађање четрдесеторо живих, заробљених и задржаних у логорима ОВК. Нада да се пронађу живи нестаје проналаском масовних гробница Малишево и Волујак 2005. године. ДНК анализом идентификовано је тридесет шест особа. Судбина је још непозната за три Костића и Витошевић Срђана. Породице скрхане болом и тугом за губитком својих најближих настављају да живе у расејању очекујући од правосудних органа хапшење починиоца злочина - рекла је Божанићева.

- Међутим, нездовољни смо динамиком рада свих правосудних органа јер досад нико није осуђен за напад, претеријање и малтретирање, киднаповања и убиства српских цивила на Космету. Ако им је дванаест година било мало да прикупе доказе о злочину, питамо се колико ће још времена бити потребно да злочинце приведу пред лице правде?

Она је подсетила да се Удружење сваке године 18. јула у 11 сати са породицама сахрањених лица окупља на гробљу Орловача и одржава парастос жртвама у цркви св. Прокопија.

Циљ Удружења је да се бори за истину о свима који су страдали на Космету. То је уједно и опомена да се никоме на свету не деси ово што се нама десило. Подсетила је на чињеницу да Удружење има велику подршку Владе Србије а посебно

Олгица Божанић:

Знају а ћуте

- Ораховачка група која је доживела трагедију која се додогодила пре рата 1998. године, од 11. до 22. јула и даље је под велом тајне иако постоје људи који су сведоци тог монструозног злочина. Они знају шта се све дешавало пре 12 година - каже Олгица Божанић. - Тражимо да се открије и каже кроз коју су тортуру прошли, шта се са њима десило, где су логори у којима су мучени наши најмилији, јесу ли им вађени органи? - пита Божанићева.

- Били смо у селима одакле су страдали, али нас комшије Албанци са којима смо некада живели нису удостојили одговора. Сви који су одговорни за овај злочин - данас су на власти на Космету. Не можемо се помирити са тим казала је Олгица Божанић.

- Имала сам сусрет са тимом из МУП-а који ради на овом предмету. Рекли су да немају мандат да дају документацију. Упућују нас на нове сведоке.

- Разговарала сам са тужиоцем који води предмет "Случај Ораховачке групе" и рекао ми је да ће прикупити нове доказе, да су велике опструкције са највиших

врхова власти на Косову и Метохији?! Упутили су нас и на нове сведоке о овом случају. Многе су се мисије мењале али нико неће да каже праву истину - казала је Олгица Божанић. Три године је Хашки трибунал радио на овом случају. Карла дел Понте је предмет уступила УНМИК-у а ови ЕУЛЕКС-у који је од септембра прошле године прихватио да ради на овом случају. Обавештена сам од ЕУЛЕКС-а да је предмет био у нечијој фибици и да се на случају ништа није радило. Бојим се да ће сведоци који знају све о овом случају поумирати и да ће све остати на почетку - резигнирано је рекла Олгица Божанић.

М.М.К.

ПАРАСТОС СТРАДАЛИМ СРБИМА

Обележавање годишњице страдања Срба у Медацком цепу обележена је у цркви Светог Марка у Београду 9. септембра ове године.

Паастосом, паљењем свећа и подсећањем на невино страдале жртве и ове године су се окупили родбина и пријатељи, али и остали грађани Србије да одају почаст трагично страдалим Србима из Хрватске.

М.М.К.

Удружења новинара Србије и Друштво новинара Ким

ГОДИШЊИЦА НЕСТАНКА

Представници Удружења новинара Србије и Друштво новинара Ким, као и породице несталих, обележили су у Великој Хочи на Космету 12 година од нестанка новинара Ђура Славуја и Ранка Перенића, који су нестали на путу од Велике Хоче ка Ораховцу, Марјана Мелонашија и Љубомира Кнежевића.

Са транспарентом “ВРАТИТЕ НАМ НАШЕ КОЛЕГЕ”, са којим су и прошле године на овај дан протестовали испред седишта ЕУЛЕКС-а у Приштини, представници УНС-а затражили су од локалних власти и надлежних у међународној заједници да се расветле отмице и убиства новинара и медијских радника на Ким.

Буро Славуј и Ранко Перенић нестали су 21. августа 1998. године када су кренули ка Зочишту у манастир свети Врачи да направе прилог о повратку киднапованих монаха. Последњи пут виђени су у Великој Хочи у поподневним сатима, одакле су, по речима мештана, грешком кренули ка Ораховцу који је у то

време био под контролом ОВК, али од тада нема никаквих података о њиховој судбини.

Председница УНС-а, Љиљана Смајловић, је рекла да нико не може натерати албанску полицију и ЕУЛЕКС да пронађу кривце, али да Удружење може сваке године да тражи одговор на то како напредује истрага.

“Јесу ли покренути кривични или преткривични поступак? Ко су инспектори, а ко истражитељи? Ми имамо утисак да се не чини ништа и зато тражимо од ЕУЛЕКС-а да нам саопшти докле се стигло са истрагом”, рекла је Смајловићева.

Председник ДНКим, Жељко Тврдишић, најавио је да ће се убудуће 21. август обележавати као Дан несталих и убијених новинара на Косову и Метохији.

Смајловићева подсећа да то, на жалост, нису једини новинари и медијски радници који су нестали током ратних сукоба на Косову.

“Према нашој евиденцији, шест новинара је страдало од

1998. године, новинара који су радили за српске редакције на Косову. УНС покреће на сајту и досије о несталим и убијеним новинарима. Код нас се мало зна да је заправо 37 новинара који су радили за српске редакције нестало или убијено од почетка ратова на простору бивше Југославије”, каже Смајловићева.

Обележавања годишњице нестанка новинарске екипе, обезбеђивала је Косовска полиција, а инцидента није било. Представници УНС-а и Друштва Новинара Космета су посетили Велику Хочу.

У Цркви светог Марка 28. јуна 2010. године

ПАРАСТОС СТРАДАНИЦИМА

И овог, 28. јуна, на Видовдан, служене су литургије и паастос свим пострадалим Србима и неалбанцима на Косову и Метохији. У Цркви светог Марка у Београду, служен је видовдански паастос којем су присуствовали чланови породица киднапованих, несталих и убијених од 1998. године до данас.

У организацији Удружења породица киднапованих и несталих и Удружења породица киднапованих и убијених на Косову и Метохији, породице косметских страдалника су се окупиле у Парохијском дому, одакле су и домаћој и иностраној јавности и званичницима поручиле “да се нису уморили од трагања за својим најмилијима чију судбину и даље не знају, као и да никад неће престати њихова борба за истину и правду и за српске жртве”. Иако ни један Албанац није осуђен за злочин извршен над Србима, верују да је правда спора, али достижна и да ће злочинци, кад-тад, морати да одговарају за злочине које су починили.

Централна свечаност одржана на Газиместану

КОСОВО ЈЕ ЗАЈЕДНИЧКО

Централна видовданска свечаност одржана је на Газиместану. Параспос палим жртвама у Косовском боју служио је Патријарх Иринеј.

На Газиместан је народ почeo да пристиже још 26. јуна. Колоне аутобуса са Косметом и свих крајева централне Србије, и Републике Српске, Црне Горе и иностранства довозиле су људе

на поље славне битке.

Скупу су присуствовали представници Министарства за КиМ, министри вера Владе Србије и амбасадор Руске Федерације Александар Конузин са групом младих руских кадета који су ту извели државну химну ове земље. Он је рекао да је дошао да би показао солидарност са Србима који ту живе: "Овде смо да бисмо се заједно окупили око косовских Светиња и да бисмо још једном потврдили, да ће Руси подржавати Србе све док Срби штите своју земљу".

Његова Светост Патријарх српски Иринеј, поручио је у

Грачаници да албански народ има неспорно право да постоји на КиМ., али да то право имају и Срби, којима је Космет вековна отаџбина. Патријарх је, у видовданској беседи, изразио наду да ће за КиМ бити нађено решење које ће задовољити обе стране - и српску и албанску. Он је указао да решење које ће задовољити само једну страну није решење, већ разлог за раздор. Ова земља припада нама као историјском

народу на овим просторима, али припада и онима који су са нама и ми се надамо решењу које ће задовољити обе стране, рекао је патријарх Иринеј. Литургији у манастиру Грачаница, поводом Видовдана, присуствовали су министар за Косово и Метохију Горан Богдановић, министар вера Богољуб Шијаковић, као и амбасадор Русије у Београду Александар Конузин.

НЕСТАЛО ОКО 15.000 ЉУДИ

На простору западног Балкана скоро 15.000 људи води се као нестало податак је којим је обележен Међународни дан несталих.

"Држава мора да учини све како би се решила судбина несталих особа", изјавио је председник Србије Борис Тадић током разговора са представницима Регионалне конференције удружења породица несталих лица са простора бивше Југославије и позвао остале земље у региону да дају свој допринос превазилажењу овог проблема.

У разговору је констатовано да од решавања судбине несталих зависи целокупан процес помирења и успостављање бољих односа земаља погођених ратовима на простору бивше Југославије.

Међународни комитет Црвеног крста апеловао је на власти у региону да дају приоритет расветљавању судбине несталих за којима се и даље трага. Према подацима удружења породица несталих, од укупног броја несталих, непозната је судбина још 4.418 Срба, од тога у БиХ 1.756, Хрватској 2.130 и на Косову и Метохији 532.

Потпредседник Владе Србије Јован Кркобабић позвао је надлежне органе у региону да ефикасније решавају судбине несталих јер ће у супротном, како је навео, земље западног Балкана бити далеко од Европе. Кркобабић је, у изјави достављеној медијима, напоменуо да је расветљавање судбина несталих лица неодвојиво везано за питање уласка земаља западног Балкана у ЕУ. Он сматра да нема политичке воље да се породицама врате остати њихових најмилијих.

- Земље западног Балкана морају да се суоче с одговорношћу, отворе своје архиве и сарађују у расветљавању судбине 14.650 несталих особа за којима се још трага - изјавио је председник Комисије Владе Србије Вељко Одаловић.

- То је један мали град за који данас не знамо где се налази, рекао је Одаловић на конференцији под називом "Где су нестали". Он је подсетио да је од првих нестанака прошло 20 година, а још има и познатих гробница које нису ексхумиране, информација које нису проверене, започетих процеса који нису довршени и захтева на које органи и институције земаља у окружењу не одговарају.

Захтев породица киднапованих и несталих лица

ХОЋЕМО ДА СЕ ЧУЈЕ И НАШ ГЛАС

Удружење породица киднапованих и несталих лица на КоМ, упутило је Председнику Републике Србије, Премијеру Републике Србије, Комисији за нестале лица Владе Србије, Министарству за КоМ, и ЕУЛЕКС-у канцеларије у Београду, захтев за учествовање у Радној групи дјалога Београд-Приштина.

У захтеву се наглашава да до данас, питање киднапованих, несталих и убијених Срба и других неалбанаца на Косову и Метохији од 1998. године до краја 2000. године је заобилазна тема, а за породице унесрећених најважније хуманитарно питање.

Неадекватним приступом према жртвама које до данас нису пронађене (преко 530 лица) и члановима њихових породица, које незбринуте живе у тешким условима на ивици егзистенције са нерешеним правним статусом, учињена је страшна неправда која се коши са међународним правним поретком.

Када говоримо о нашој трагедији, говоримо о злочинима учињеним над цивилним становништвом у време мира 1998. и након потписане Резолуције 1244 СБ УН 10. јуна 1999.

Имајући у виду да је динамика проналажења наших најмилијих веома спора, да није било кривичних процесирања за ратне злочине, злочине над цивилним становништвом, депопулације, противправног затварања, и да никада није извршена размена заробљених киднапованих лица, Међународно ратно и хуманитарно право омогућују нам да захтевамо хитно решавање овог питања и наше активно укључивање у предстојећим разговорима Београд-Приштина - каже се у захтеву који је потписала председница Удружења породица киднапованих и несталих лица на Космету Верица Томановић.

ПОЧЕЛО ИСКОПАВАЊЕ У БЕЛАЋЕВЦУ

Ископавање локације у Белаћевцу, како би се утврдило могуће постојање масовних гробница, почело је, потврђено је ЕУЛЕКС-у.

Истраживања би могла потрајати недељама или чак и месецима, пре него што може бити утврђено да ли на тој локацији постоји масовна гробница. Према неким сазнањима на локацији Белаћевац - Жиливоде покопано је 26 тела, међу којима су и тела девет рудара са копа Белаћевац

који су киднаповани са својих радних места.

Председник Комисије за нестала лица Владе Србије Вељко Одаловић очекује прве резултате тек за неколико недеља. Форензичар Арсим Грцалиу каже да ни дубина од 25 метара неће бити довољна да се дође до опипљивих доказа. "Тек када дођемо до те дубине, онда се отвара простор за нас форензичаре и биће нам потребно још пет метара, јер верујемо да су тела, ако их има на 30 метара дубине", казао је Грцалиу. Међу локалним живљем у Жиливодама било је и оних који су се противили почетку истраживања и копања терена.

ПОСМРТНИ ОСТАЦИ У ЈЕЗЕРУ ПЕРУЋАЦ

Посмртни остаци цивила убијених у Вишеграду 1992. године пронађени су у језеру Перућац, јавио је Балкан инсајт, позивајући се на изјаве истражитеља Института за нестале особе Босне и Херцеговине од 19. јула ове године претражује језеро Перућац, у близини Вишеграда, где је до сада пронађено око 60 некомплетних посмртних остатака жртава са подручја ове општине, преноси Балкан инсајт.

Председавајући Колегијума директора Института за нестала лица БиХ Амор Машовић изјавио је да су убијени бачени у реку у Вишеграду или неколико километара даље, у Мухићима и Курталићима, где су убијени.

"Потом их је Дрина носила низводно, све до хидроелектране Бајина Башта. Тела су остајала на левој и десној обали језера, застајала закачена за гране и остајала у плитком муљу и песку", рекао је Машовић за Балкан инсајт.

Машовић је потврдио да су се тиму Института за нестала лица БиХ придружили и представници комисија за нестала лица из Србије и с Косова и Метохије, који су заједно с њима обишли око осам километара десне обале Перућца.

7. октобра 2010. године у Историјском архиву Београда отворена је изложба под називом "Гробнице, стратишта и логори" (места страдања Срба у протеклом грађанском рату у БиХ)

МАРГИНАлизовање Страдања Срба

11 измештених и сакривених гробница са око 130 тела. Актуелни проблем у процесу тражења несталих лица је у Институту за несталу лица у БиХ који је ставио тежиште на проналажењу муслимана (нпр. до сада је идентификовано око 2000 несталих муслимана-Бошњака а само 82 из реда српског народа)?!

СТРАТИШТА: зна се да су Срби убијани, не само у борбама, већ на многим местима почевши од кућног огњишта, на радном месту, ливадама, путевима, а и на скуповима као што су славе, божићна славља, рођендани...на преко стотину стратишта страдало је око 15.000 углавном цивила: старих, болесних, немоћних, деце...А при томе су додатно који су остали живи, пртеривани из својих кућа, станова, тако да сада је практично више од 2000 насеља, где су Срби били у већини, остала празна без српског становништва. То је карактеристично за Подриње, Сарајево, Западно-крајишко места и друга на простору целе Босне и Херцеговине, потпуно посебно где није било отпора српског народа и није било одбране Војске Републике Српске.

Постојали су и ЛОГОРИ. Поред убијања, пртеривања и на други начин уништавања српског народа и њиховог вековног огњишта, Срби су у великом броју затварани у различите облике затвора а пре свега у логоре типа "немачких логора".

Регистровано је 536 таквих и сличних логора у којима је од месец дана па све до краја рата и дуже (1996.) било је изложено различитим тортурама преко 50.000 логораша, многи су убијени а на листи несталих налази се око стотину (није било могуће утврдити прецизан податак). Карактеристично је да је у самом Сарајеву било 126 логора.

ПРОЦЕСУИРАЊЕ РАТНИХ ЗЛОЧИНА: Из досадашњих статистичких података, а они су неумољиви као чињенице да су Срби унапред осуђени, односно, да је присутна како у Хашком трибуналу, тако и у суду БиХ, пројектована политика како би се кроз судски поступак верификовали политички циљеви моћних центара а у интересу Бошњака, али исто тако, у интересу Хрвата посебно у Хрватској. Из понуђених података на изложеном паноу, то се потврђује.

У овом тексту понављамо податак: надлежни орган МУП-а Републике Српске доставио је Хашком суду и БиХ суду 940 извештаја у којима је пријавио 7336 осумњичених лица за које се окривљују да су на различите начине убили 22496 лица српске националности.

Ова изложба приказана је у више градова у Републици Србији. У Краљеву је у сарадњи са Канцеларијом нашег удружења била веома посвећена. Координатор канцеларије у Краљеву Бранкица Антић се у име свих породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији захвалила драгим пријатељима из Републике Српске на напору и организовању- презентацији слика и догађаја о страдању и егзодусу Срба са простора бивше СФРЈ.

"Са овог места поручујемо: нека се истина о српском страдању невино убијених прелама на све стране света, нека се чује да су горела села Босне и Херцеговине, Крајине, Косова и Метохије, где је уништено и спаљено веће стотина православних храмова и нечовештвом черечена истина о злочинима, а злочинцима опроштено.

Данас оплакујемо све невино страдале жртве терора над српским народом - рекла је Бранкица Антић,

С.М.

Изложба је подељена у четири тематике као што су ГРОБНИЦЕ где је евидентирана 1601 појединачна и масовна гробница из којих је до сада ексхумирano 3375 војника и цивила. Остаје још на списку несталих 1745 војника и цивила. Велики број измештених гробница сакривених или уништених тела отежава проналаске посмртних остатака страдалих као на пример Озренског платоа где има

Организатор изложбе Недељко Митровић са члановима Удружења

Представници Конгреса САД посетили земље западног Балкана

ИСТРАГУ ТРЕБА УБРЗАТИ

Недојуситиво дуђо траје поштраџа за несталима. - Проблем је у скривању документације која је однешта по завршетку мисије појединих контигената КФОР-а и УНМИК-а

14. октобра одржан је састанак делегације америчког Сената, шефа делегације МКЦК у Београду госп. Пол Ханри Арија и представника српских удружења са простора бивше Југославије. С обзиром на нерешене проблеме у вези киднапованих и несталих лица на овим просторима где је било

оружаних сукоба, представници америчког Сената су желели да од представника породица чују истину о догађајима и шта би требало учинити да се овај процес убрза и реши. Дата је реч породицама жртава који безуспешно годинама траже помоћ од домаћих и страних институција да се убрају истражне радње, да не сме бити проблем политизован а дат је и захтев да ни једна земља у региону не буде примљена у

Европску унију док се не расветле случајеви несталих.

И поред вишегодишњих регионалних састанака удружења, скупова породица и закључчака да се процес убрза - породице и даље немају одговоре о судбини својих најмилијих.

Проблеми су најчешће: недостатак и вешто скривање документације, одношење доказног материјала мисија које су биле на Косову и Метохији, премештање гробница, земних остатака, убијање сведока, а све у циљу избегавања одговорности, споре ексхумације већ познатих гробница.

Тражено је да се предузму хитне мере проналажења наших отетих, несталих и убијених како би породице најзад сазнале истину. Сваки злочинац има име и презиме, налогодавца - команданта који је све то организовао па зато све чињенице морају бити обелодањене и расветљене пред правосудним институцијама.

Злочине никада не смемо заборавити.

М.М.К.

Састанак у Комесаријату за избеглице

УДРУЖЕЊУ ТРЕБА ПОМОЋ

У Комесаријату за избеглице 25. октобра одржан је састанак са представницима Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији и других удружења региона. Разговарано је о актуелним проблемима и начину како да се они пре-вазиђу. Председнику Комесаријата Владимиру Цуцићу чланови Удружења предочили су са колико се потешкоћа они сусрећу и замолили да се изнађе начин да им се помогне.

Писмо председнику Владе Републике Србије Мирку Цветковићу

БЕСПАРИЦА БЛОКИРА РАД

Удружења породица киднапованих и несталих због нередовног финансијског исилађивања page изузетно тешко

Председнице два удружења породица чији су чланови киднаповани и нестали или убијени на просторима Косова и Метохије пре и после долaska мировне мисије, Верица Томановић и Наташа Шћепановић упутиле су председнику Владе Републике Србије Мирку Цветковићу захтев да оба удружења добију редован извор финансирања.

У захтеву се између осталог каже:

- Обраћамо Вам се више са захтевом да у Буџет за 2011. годину, уврстите редовно финансирање рада и активности ова два удружења која морају бити од посебног значаја.

Проблематика којом се баве је: проналажење несталих и киднапованих Срба и неалбанаца, сазнавање истине о злочинима извршеним над Србима и неалбанцима, брига о положају и статусу породица жртава, инсистирање на процесуирању злочина и кажњавању злочинаца...

О значају постојања рада ових удружења око којих су окупљене готово све породице киднапованих несталих и убијених на Косову и Метохији сигурни смо, нема потребе подсећати Вас. Наша држава и даље не решава проблеме удружења жртава, а нарочито социјалне, правне и административне. Остале државе у бившој Југославији, у којима је било ратних сукоба, су Законима, системски позитивно одговориле на све актуелне проблеме како удружења тако и породица жртава. У Хрватској, Републици Српској, Федерацији Босне и Херцеговине, па чак и на Косову и Метохији, где има регистрованих најмање петнаестак удружења, проглашена су удружењима од посебног друштвеног интереса, државе су преузеле обавезу њиховог финансирања, као и потпуне бриге о финансијском и стамбеном збрињавању породица жртава.

Уназад неколико година, удружења која Вам се обраћају овом молбом, опстају захваљу-

Мирко Цветковић

јући средствима (у овој години је то 65.000,00 месечно), која добијају преко Комисије за нестала лица Владе Србије. Поменута средства не само да нису довољна за свакодневни активни рад ових удружења, већ су и нередовна, што значајно отежава и онемогућава рад удружења и прети да она престану са радом. Комисија за нестала лица чини максималне напоре да помогне и подржи рад удружења. Напомињемо да су удружења поменута месечна примања добила тек за месец мај 2010. године, а да су стално у обавези да поред свакодневних активности редовно измирују обавезе закупа простора и свих комуналних услуга, најбоље говори да постојећи начин финансирања ових удружења није добар.

Породице киднапованих, несталих и убијених очекују од државе да буду третирани на исти начин као у другим државама региона.

Зато тражимо, да се ова два косметска удружења, која се баве овом проблематиком прогласе од посебног државног значаја и уврсте у редовно финансирање из Буџета Републике Србије. Очекујемо да ћете конципирањем Буџета за наредну годину, проблему финансирања ова два удружења посветити дужну пажњу. Држава Србија је у обавези да заштити жртве терора на Косову и Метохији.

Апел Министарству за рад и социјалну политику - Радној групи за решавање статуса цивилних жртава

ДРЖАВА ЈЕ ОБАВЕЗНА ДА БРИНЕ О ГРАЂАНИМА

Аћел Министарству за рад и социјалну политику - Радној групи за решавање статуса цивилних жртава

Нећемо дискриминацију жртава јер наши чланови породица су били брачиоци отаџбине без икакве заштите. Држава је у обавези да брине о својим грађанима и то од вас очекујемо.

Након вишегодишњих безуспешних напора да решимо статус породица цивилних жртава киднапованих и несталих на Косову и Метохији у периоду од 1998. године до краја 2000. године (до данас је непозната судбина око 530 особа), желимо да вас подсетимо да и остale породице које су сахраниле земне остатке својих најмилијих живе на ивици егзистенције. Због великог бола до данас нису имале снаге да се другачије прилагоде новим условима живота и средине у којој су се не својом вољом нашле, и зато од вас тражимо подједнак третман права породица цивилних жртава са породицама погинулих војника и полицајаца (решавање стамбених, социјалних и свих других питања).

Удружење не располаже подацима о породицама које су прогласиле своје киднаповане и нестале мртвима, нити има тачне податке о члановима породица које су оствариле неко право на инвалиднину или друга примања. Данашњи подаци се не подударају са почетком прикупљања података јер су многи трагаоци односно родитељи на жалост приминули не сазнавши за судбину своје деце. Најверодостојнији подаци су дати Комисији за нестале лица Владе Републике Србије попуњавањем образца за социјалну карту (мај, јун текуће године за канцеларију у Београду и подканцеларије које се налазе у Нишу, Краљеву и Грачаници, Косовској Митровици и Великој Хочи)

Дубоко смо повређени што до данас нисмо нашли на адекватно разумевање, јер су праве жртве на Косову и Метохији породице цивилних жртава које су својим животима били вековна огњишта своје земље. И због тога, не смемо дозволити да ико покуша умањење значаја њихових живота ни у каквом облику, а породицама треба омогућити живот достојан човека.

Очекујемо у најкраћем року решење уважавајући наше захтеве-каже се у апелу Удружења породица киднапованих и несталих лица на Космету.

Вељко Одаловић

Представници српских удружења породица киднапованих, несталих и убијених на Космету разговарали су председником Комисије за нестале Владе Србије, Вељком Одаловићем

АКТИ О СТАТУСУ ПОРОДИЦА ЖРТАВА

Годинама се породице киднапованих суочавају са потешкоћама око решавања свог правног статуса. Након 11 година ствари крећу са "мртве тачке", те се коначно приhvата иницијатива председавајуће Координације српских удружења Олгице Божанић и закључци усвојени на састанку Координације у Комисији за нестале Владе Србије са Вељком Одаловићем. Дат је предлог да се формира једно косметско удружење тако што се сва српска удружења породица несталих, киднапованих и убијених, и њихове канцеларије у централној Србији и на Косову и Метохији удруже у савез како би, уз бољу координацију и међусобну комуникацију заједнички наступили као један тим.

Проблеми и циљеви су исти, па о тим предлогима треба да се изјасне органи удружења после консултација са својим чланством. Оно око чега су се, везано за ову тему, сагласили представници свих удружења, а такав став је изнео и Вељко Одаловић је, да се коначно, мора извршити раздавање чланства, да се породице жртава морају определити за чланство само у једном удружењу како више не би било дуплирања чланства и спискова породица жртава. Треба сачинити јединствену базу података и жртава и њихових породица тако да ће се, по свему судећи, ускоро приступити новој, другачијој организацији удружења српских жртава на Косову и Метохији.

Председник Комисије је обавестио присутне да ова Комисија, која је недавно деловала у оквиру Министарства за људска и мањинска права, остаје комисија Владе Републике Србије, а биће део Комесеријата за избеглице и расељена лица што ће, сматра он, вероватно убрзати решавање неких питања везано и за киднаповане, нестале и убијене на Косову и Метохији, пре свега када су у питању различити видови помоћи који се одвијају преко Комесаријата.

Одаловић је обавестио присутне о раду Радне групе коју је на иницијативу министра Расима Љајића, формирало Министарство рада и социјалне политике, а која треба да припреми акта којима би се регулисао правни, социјални и административни статус породица жртава. Његов савет и предлог удружењима био је да не одустају од досадашњих захтева и предлагања нових везаних за ову проблематику.

Задатак радне групе је да тражи и предлаже нова решења која би постала део постојећих закона, одредби или уредби.

Дуго су породице жртава држане у ситуацији да све може и ништа не може.

- Коначно смо, верујем, нагласио је Вељко Одаловић, на добром путу да добијемо одговоре на годинама постављана питања. Па, иако тим одговорима и понуђеним решењима не будемо задовољни, онда ћemo имати отворен пут да сва та питања померимо према Влади Србије. Чињеница је да се овога пута озбиљно ради на тражењу решења за нагомилане проблеме породица жртава и, чини се, да смо ближе неким решењима, објаснио је Одаловић.

НА КАЛЕМЕГДАНУ ОД 23. АВГУСТА ДО 6. СЕПТЕМБРА ТРАЈАЛА ИЗЛОЖБА “НЕСТАЛИ ЖИВОТИ”

ПРАВО НА ИСТИНУ

Изложба фотографија “Нестали животи” посвећена несталима на простору бивше Југославије и њиховим породицама отворена је испред павиљона “Цвијета Зузорић” на Калемегдану

На Калемегданском тврђави испред павиљона “Цвијета Зузорић” од 23. августа до 6. септембра отворена је потресна изложба фотографија “Нестали животи”. Осим у Београду ова изложба је постављена и у градовима са простора бивше Југославије који су били захваћени ратом, али и у Лондону, Бриселу, Стразбуру, Берну и Отави како би се скренула пажња јавности на патње породица несталих лица, а владе подстакле да делују у њиховом интересу. Осим фотографија јавности је представљена и књига “Нестали животи” која презентује исповести родбине страдалих и несталих.

Аутор фотографија је Ник Данцингер, текстом их је пропратио Рори Меклин, а уз помоћ Међународног комитета Црвеног крста и у партнерству са Комисијом за нестала лица Владе Републике Србије.

Петнаест година након ратова у Хрватској и Босни и Херцеговини и 11 година после сукоба на Косову, нестали на Балкану још увек оптерећују њихове породице. Готово 15.000 људи и даље се воде као нестали. Њихове породице живе у неизвесности у погледу судбине својих најдражих и нису у могућности да њихове посмртне остатке достојанствено сахране.

“Нестали животи” - књига и изложба фотографија од изузетне важности - тежи да искаже поштовање несталима, њиховим породицама и свима који улажу напоре како би се породице коначно растеретиле душевне патње коју доноси живљење у неизвесности. Награђивани британски фотограф Ник Данцингер и уважени канадски писац Рори Меклин испричали су голготу 15 породица несталих лица са Западног Балкана.

Њихове приче забележили су двојица добитника престижних међународних награда у области фотографије и документарног филма, односно књижевности и новинарства - Ник Данцингер и Рори Меклин.

Поштовање и подршка породицама људи који су силом одведенни нестали током сукоба у бившој Југославији и подстицање надлежних националних и међународних власти да учине више и брже на решавању судбине несталих разлоги су због којих су настали изложба и књига “Нестали животи”.

“Током 10 или чак 18 година ове породице пролазе кроз пакао. Неизвесност у којој су принуђени да живе изазива дубоку патњу и оставља трајне ране. Иза хладне статистике стоје појединци, мушкирци, жене и деца чији животи су истргнути неизрецивим насиљем. Основно је

питање људског достојанства и политичке одговорности да хиљаде породица које пате због овога добију информацију и подршку”, рекао је Пол Анри Арни, шеф регионалне канцеларије Међународног комитета Црвеног крста. Породице 14.650 људи већ деветнаест година покушавају и желе да сазнају судбину својих најмилијих, да добију њихове посмртне остатке и достојанствено их сахране.

“Расветљавање њихове судбине је обавеза свих нас. Породице имају право да знају шта се десило са њиховим најмилијим, али и право да знају ко је починио злочине над њима”, казао је Вељко Одаловић, Председник Комисије за нестала лица Владе Републике Србије..

“Породице несталих лица које окупља Координација српских удружења незадовољне су динамиком рада надлежних институција. Верујемо да је могло више да се уради деполитизацијом проблема и тражимо да се жртвама, без дискриминације, да исти третман”, рекла је Олгица Божанић, из Координације српских удружења несталих лица са простора бивше Југославије.

Трагедију и бол породица несталих приказује изложба “Нестали животи” .

“Не могу да упоређујем патњу и да кажем да неки пате више од других. Породице које трагају за неким својим чланом пате подједнако. Истина је, било ми је веома трауматично и веома тешко да разговарам са свим овим људима. Волео бих да могу да учиним много више, али не могу више од овога што сам урадио - да покажем ту страшну неправду”, рекао је фотограф Ник Данцингер.

“Пре Београда изложба је била постављена у Лондону, где је интересовање било изузетно. Сви су реаговали на људску трагедију . Људи који не живе или не потичу из земаља у региону не знају ко је на фотографији из Србије, Босне, Хрватске - за њих су то само обични људи. Тако и треба да буде. Док су гледали фотографије људи су мислили ово би могла да буде моја сестра, мајка, ћерка или син. Чини ми се да је у њима пробудила питање - како је ово могло да се догоди у 20. веку и зашто у 21. веку не учинимо више за ове породице”, каже он.

Уколико се процес потраге за несталим лицима у ратовима на простору бивше Југославије настави овим ритмом, односно уколико власти не буду ефикасније, биће потребне чак 33 године да се реше сви преостали случајеви из сукоба на Косову, 22 године за жртве у Хрватској и 11 у Босни и Херцеговини.

B.B.

Дан несталих Републике Српске обележен 15. септембра у Бања Луци

НЕДОСТАТАК ПОЛИТИЧКЕ ВОЉЕ НАЈВЕЋА ПРЕПРЕКА

Дан несталих Републике Српске 15. септембра у Бања Луци је одржан парадостос жртвама са тих простора, коме је присуствовала и делегација Координације српских удружења породица несталих лица са простора бивше Југославије.

Положени су венци и цвеће на спомен костурници на гробљу светог Пантелеја, а истог дана делегација је присуствовала полагању венаца на спомен обележју где је сахрањено 12 беба које су умрле због недостатка кисеоника у инкубаторима у којима су се налазиле..

У оквиру предвиђеног дводневног програма представницима удружења несталих са простора бивше Југославије обратили су се и представници власти који су обећали да ће се енергичније борити како би се убрзao процес тражења.

Након завршетка трибине учесници су обишли изложбу о масовним гробницама несталих од 1991. до 1995. године у БиХ у Републици Српској.

Говорећи на јавној трибини у Банском Двору председавајући Координације српских удружења породица несталих лица са простора бивше Југославије Олгица Божанић је рекла да су породице несталих лица које окупља Координација српских удружења незадовољне са динамиком рада надлежних институција у Републици Србији, Републици Хрватској и Федерацији Босне и Херцеговине. Настојимо да у својим излагањима говоримо о страдању српских мајки, жена, сестара које су доживеле логоре, отимање из загрљаја својих најдражих, биле силоване, убијани старци и српска нејач.

Хиљаде српских породица које су насиљно претеране са својих огњишта не могу се вратити својих спаљеним и уништеним домовима. Ни након две године од сазнања о стравичним злочинима на Косову и Метохији и Албанији који су починили киднапери и Албанци вађењем и продајом органа српских жртава нема извештаја специјалног изасланника Савета Европе г-дина Дика Мартија.

Верујемо да је могло више да се постигне деполитизацијом проблема и тражимо да се свим жртвама, без дискриминације, да исти третман. Сматрамо да је крајње време да сви релевантни чиниоци који се баве овом проблематиком крену у одлучну акцију и у том смислу.

Предлажемо отварање свих архива за киднаповање и нестале особе и формирање јединствене базе података. Тражимо од Скупштине Републике Србије усвајање јединствене Декларације за осуду свих злочина почињених на простору бивше Југославије, не правећи разлику међу жртвама.

Захтевамо експремације познатих лоцираних гробница, као и убрзање идентификације експремираних посмртних остатаца који годинама чекају у мртвачницама у региону.

Тражимо од Владе да поштују потписане споразуме из области тражења несталих и убрзање рада на процесуирању свих злочина као и решавању статуса породица и удружења.

Крајње је време да се све одговорне институције истински заузму да ова вишегодишња агонија престане и да породице киднапованих, несталих и убијених сазнају истину о својим најмилијима. Ми на то имамо право.

Србија и Хрватска испуниле обећања од пре годину дана о тражењу несталих

НЕСТАЛИ ЈОШ ЧЕКАЈУ ИМЕНА

На заједничком списку 1.860, од којих је 1.024 нестало од 1991. године до 1995. године

Тела 112 особа несталих у ратовима деведесетих ексхумирани су за протеклих годину дана, а 78 је идентификовано и предато породицама. Ипак, скоро две десетије после сукоба, 1.860 особа је на званичним српско-хрватским списковима и још неколико стотина мимо њих воде се као нестале.

Ове податке изнели су Вељко Одаловић, председник Владине комисије за нестала лица, и Иван Грујић, председник Поверенства за заточене и нестале Владе Хрватске, после дводневног састанка у Београду, на коме су сумирали резултате рада у протеклих годину дана и планирали заједничке активности за следећих 12 месеци.

- Све оно што смо и ми и колеге из Хрватске преузели као обавезу пре годину дана у Загребу, до сада је испуњено - рекао је Одаловић. - Ово је државно питање и наши представници су га ставили у први ред приоритета. Сада смо први пут покренули и такозвана "отворена питања" која се годинама не померају са мртве тачке.

После ратова из деведесетих година, Србија је државни споразум о тражењу несталих потписала

само са Хрватском. У овој земљи, према речима Ивана Грујића, до сада су лоцирана 1.032 гробна места, од којих је ексхумирано 700.

- На јединственом попису несталих на територији Хрватске, од 1.860 особа, мање од 400 су држављани Србије, а остали су држављани Хрватске - рекао је Грујић новинарима у Палати "Србија". - Укупно 1.024 особе са овог списка нестале су у периоду од 1991. године до 1995. године, а остали у акцијама "Бљесак" и "Олуја".

Подаци су, dakle, разврстани према држављанству, а не према националној припадности.

Грујић је навео и да су његове колеге и он испунили све што је Србија тражила - започете су ексхумације у западној Славонији, почело је утврђивање идентитета особа у Пакрачкој пољани и у Шњигавићу, где је од 13 тела идентификовано осам.

Српски представници присуствовали су овим ексхумацијама, као и хрватски када је претраживан терен у Нишу. Могуће појединачне или масовне гробнице у Србији, најавио је Одаловић, комисија ће тражити и на територији Петроварадина, Руме и Бачке Паланке.

С.М.

Стање на Косову:

НЕМА ТЕРОРИЗМА, "САМО" ШВЕРЦА ЉУДИ, ДРОГЕ И ОРУЖЈА ??!

На Космету током 2009. године није било директних терористичких атака, иако су исламски екстремисти били укључени у домаће и међународне завере и наставили да одржавају везе са организованим криминалом, наводи се у извештају Спејцијалног агенција о тероризму на Космету за 2009. годину, који преноси Ким радио.

Косметска обавештајна агенција (АКИ) и ЕУЛЕКС сумњају да су неке од многобројних исламских невладиних организација, које раде на Космету, биле укључене у сумњиве активности, посебно у прање новца немењеног будућим терористичким активностима на Близком Истоку. Влада покушава, како се наводи, да спреци екстремисте да злоупотребе невладине организације како би створиле упориште на Космету, пише у извештају.

У извештају се указује да су Косметска полиција и противтерористичке јединице ЕУЛЕКС-а првенствено одговорне за борбу против тероризма али да им недостаје опрема, тренинг и стручност. Подсећа се да су од 22. јула јединице постале независне, а да је ЕУЛЕКС задржао надзор над њима и саветодавну улогу.

"Порозне границе, које трговци људима и шверцери оружја и наркотика прелазе, спречавају напоре у борби против тероризма. Косметска погранична полиција и КФОР заједнички су, како се наводи, патролирале "зеленом граници", подручјем на коме не постоје званични гранични прелази", стоји у извештају.

За све истраге тероризма задужена је Канцеларија косметског специјалног тужиоца, која води један поступак повезаном са тероризмом и ради на још 10 других случајева.

У извештају се, такође, подсећа да је Врховни суд Космета, који чине тројица међународних и двојица домаћих судија, одбацио све тужбе за тероризам против Фљорима Ејупија, због недостатка доказа.

Ејупи је био осуђен на 40 година затвора због бомбашког напада на аутобус "Ниш Експрес" из 2001. године, у коме је погинуло 11, а рањено 40 Срба, пише у извештају.

Спејцијални департмент истиче да влада Космета блиско сарађује са САД у борби против тероризма наводећи неколико примера хапшења осумњичених за тероризам и вишеструку заверу у САД и на Космету.

Промоција књиге о српској трагедији

“ВУЧЈЕ СРЦЕ”

Италијанка Марија Лина Века промовисала је у Паризу роман “Вучје срце” о продаји људских органа, који зајраво представљају поштесну причу о отмицама неалбанаца на Космету и трговини њиховим органима. Да би прикупила изворни материјал за ову књижу, ауторка је путовала 30 пута на Космет.

Мада већина присутних на књижевној вечери одржаној у Културном центру Србије у Паризу, по свој прилици, никада није чула за ауторку романа “Вучје срце” Марију Лину Веку, сала је била пуна. Знатижеља је довела публику и нико од оних који су дошли није зажалио јер је то била прилика да чују потресну причу о отмицама неалбанаца на Космету и трговини њиховим органима.

Позиву су се одзвали и амбасадор Србије Душан Батаковић, владика Лука, протонамесник Жељко и многи други, којима ће сусрет са храбром италијанском новинарком и аутором веома ангажованих књига, остати у памћењу као лекција храбости и борбе за истину.

У тој одлучној жени куца лавље срце, а неко у публици рече: “Жена змај”. О њој су говорили овако:

- Она је јунакиња садашње косовске епопеје - проценио је писац Комнен Бећировић. Пензионисани инж. Богдан Личанин је додао:

- То само жене могу да направе, само оне имају толико храбрости. Где су мушкарци - новинари?! Морамо јој помоћи и омогућити да се њена књига чита широм света.

Маријин роман је са италијанском преведен на српски и француски, у издању

ВОДИ СРБЕ НА КОСОВО

Уз похвале из публике, Марију су питали да ли је могуће да једног дана поведе стране новинаре у српске косовске енклаве. Признала је да је са њеним ставом немогуће доћи на велику ТВ и у велике новине. Примала је анонимна претећа писма. А управо припрема путовање на Косово групе Срба које живе у Риму.

- Треба ићи, али не извршити самоубиство. Не требају нам камиказе - закључила је она.

“Хришћанске мисли”. Уредник ове едиције, јереј Милорад Средојевић, присуствовао је књижевној вечери у Центру, скромно седећи у последњем реду.

Владимир Маринковић је на почетку представио ауторку, али и Косту Христића који јој је посветио есеј. Прочитан је део предговора који је срочила амбасадорка Србије у Италији (где Марија живи) Сандра Рашковић-Ивић, а већ само помињање отмице неалбанаца, кланице у близини Тиране и продаје људских органа (што је у својој књизи “Лов” јасно обелоданила Карла дел Понте, а многи силом заташкавају), код публике изазива језу.

У Маријином роману француском младићу требало би да буде пресађено срце. Због те приче у 26 слика и филмске сценографије, ауторка је на Косово ишла 30 пута.

- Јесте ли се бојали? - питали су је. Одговорила је на чистом српском:

- Ко се боји вука, не треба да иде у шуму.

Додала је да на Косову, нико, и ниједна организација, не помаже Србима. Видела је ужасе, причала са породицама отетих и несталих од пролећа 1998. године до зиме 2001. године, о “медицинским логорима” за које нико никад није окривљен и осуђен, о НАТО агресији, са иронијом је спомињала тамошњу “младу демократију” или саучеснике у бизнису људских органа...А и осликала је језгровито своје дело:

- Ова је књига мој бол.

ИН МЕМОРИЈАМ

Цветковић Бојан

Дајић Радован

Ђурић Гордана

Долашевић Душко

Илић Илија

Јакшић Светислав

Марковић Зоран

Машуловић Миодраг

Методијевић Мирослав

ИН МЕМОРИЈАМ

Мијатовић Зоран

Миловановић Смиљко

Омерагић Лидија

Пумпаловић Момчило

Симовић Александар

Забуновић Круна

Ђукановић Јовица

Ђукановић Драгомир

Грујић Бранислав

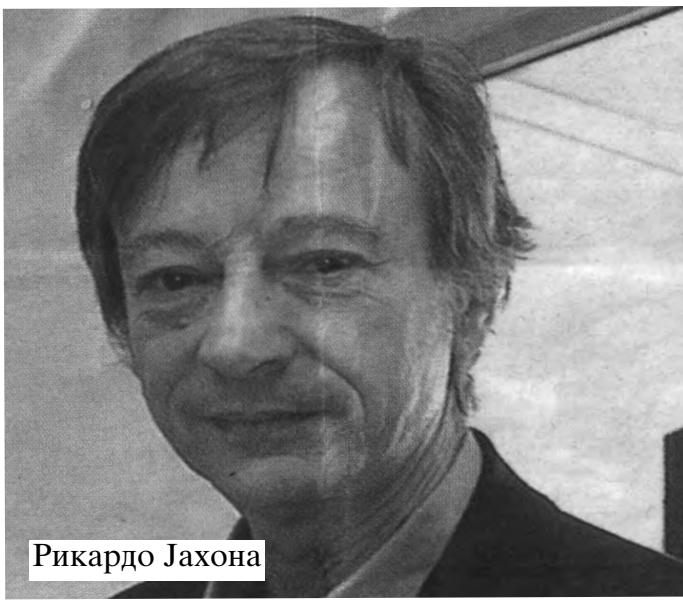
Рикардо Јакона, италијански новинар, аутор “Бесконачног рата” и добитник награде “Милан Пантић”

БОРИМ СЕ ПРОТИВ “ЦРНИХ РУПА”

Ретко ко у Европи зна шта се у последњој деценији дешавало на Косову. Зато су најчешће затрећани филмом. Истраживачко новинарство живи на Интернету

Добити интервју од Рикарда Јаконеа, вероватно најбољег италијанског ТВ- новинара и добитника награде “Милан Пантић”, коју су му за новинарску храброст и двodelни филм “Бескрајни рат” доделиле српска новинарска удружења и “Новости”, није ни мало лако.

Не зато што харизматични Римљанин није пре-дусретљив према колегама. Напротив - на сваку поруку и сваки и-мејл одговара брзо и уз препознатљив отпоздрав: “Тао, Рикардо”. Али, снимање трећег серијала његове емисије “Преса директа”, због које протекла два месеца

Рикардо Јакона

крстари Европом уздуж и попреко, одузело му је толико времена да не стиже ни да спава, а камоли да одговори на питања.

Тек кад су камере телевизије “Раи тре” пред летњи одмор угасиле, успео је да се јави “својим” “Новостима”.

Као неко ко је у нашој земљи био и пре 2000. године, Јакона воли да на почетку повуче паралелу:

- Тешко је поредити Србију за време Милошевића и ову сада. Оно је била Србија без будућности, усмерена искључиво на одбрану оно мало територије која је остала после експлозије бивше Југославије. Данас ваша земља има историјску прилику, за отварање, за размену енергије, памети, трговину и брисање граница - оптимистички почиње синђор Јакона.

*У свет из Србије, а поготово с Косова, таква слика не иде баш често. Колико је проблематично било да у свом “Бесконачном рату” проговорите о нечemu што нико други не износи?

- Годинама се на италијанској телевизији није видела ни слика из Приштине, осим по које вести током збивања из марта 2004. године. После тога пала је мукла тишина на оно што се ту дешава. Највећи део јавности није могао да прати шта се догађало после бомбардовања, није сазнао ништа о насиљу који су бивши људи ОВК починили против десетина хиљада ненаоружаних Срба, а

да за све то време НАТО није учинио ништа. Косово је завршило у црној рупи ствари о којима више не вреди говорити.

*А Ви сте, ипак, одлучили да вам баш та “црна рупа” буде у центру пажње документарног филма?

- Косово ме је занимalo још пре рата НАТО против Србије, а ту сам био и током 1999. године. Може се рећи да је повратак на Косово био и мој професионални интерес, да бих видео шта се десило тамо после рата. Али, основни разлог што смо одлучили да се вратимо на Косово је што смо тражили одговор на питање да ли је такозвана “мировна мисија” постигла циљ.

*Па, је ли постигла?

- Довољно је посматрати реакције људи који су одгледали филм. Најчешћа је била запрепашћење. Сада ће, сигуран сам, људи у Италији на сукобе и напетости који и даље постоје на Балкану гледати са више интелигенције, више аутономије у размишљању, више слободе...

*Ретки новинари усуђују се да говоре тако отворено, а они који то ураде често страдају. Баш као и Милан Пантић. Недостаје ли вашим колегама новинарске храбrosti?

ЛАУРЕАТ

Награду “Милан Пантић” Рикардо Јакона добио је једногласном одлуком жирија. Пошто синђор Рикардо, због обавеза, није могао лично да прими признање, уместо њега то је у Јагодини учинио продуцент филма “Бескрајни рат”, Слободан Радовановић.

- Не бих рекао да је, бар у Европи, у питању страх од мафије. Па бар смо се ми Италијани навикли на њих. Пре ће бити да је и то резултат маргинализације неких тема. Ето, када се пре неколико недеља десио терористички напад у Босни, о томе није било ни једног кадра на телевизији.

*Где је, онда, данас храбро, истраживачко новинарство?

- Оно путује Интернетом. Наћи ћете га у блоговима иранских студената, у камерама мобилних телефона, у снимцима Американаца који показују да “Бритиш петро-леум”, уместо да поправља штету, натапа плаже Флориде тонама нафте. Истраживачко новинарство излази из редова стотина фотографа и новинара који одбијају да о Ираку или Авганистану пишу из главних војних штабова. То су стални покушаји да се слобода штампе помери још унапред.

М.Прелевић

ДРОГА И НАТО

**“Бесконачни рат” има два дела: један се одвија у Авганистану, други на Косову. Откуд та веза?

- Прва “црвена нит” која повезује Приштину и Кабул је НАТО, а друга је дрога. Знамо да је косовска мафија постала највећа централа за комерцијализацију хероина који се производи у Авганистану. А знамо и да је Авганистан највећи производијач те сировине. У Кабулу га производе, у Приштини је центар за трговину. И ето, на оба места је НАТО.

Почела ископавања на три локације на Космету

ПОНОВО О МАСОВНИМ ГРОБНИЦАМА

Последњег дана августа (31.08.2010.) објављена је вест како је Фатмир Лимај основано осумњичен да је 1998. године био повезан са догађајима у Клечки и да је уз Белаћевац и Ливачко језеро, још отркivena једна масовна гробница.

Уместо било каквог коментара о овом новом открићу о Клечки и "чувеној" браћи Мазреку који су у томе учествовали пренећемо текст из књиге коју је приштинско "Јединство" објавило у јануару 1999. године под насловом "Злочини албанских терориста". Један од текстова који се односи управо на Клечку носи наслов:

КРЕМАТОРИЈУМ ЗА СРБЕ У КЛЕЧКИ

Тих дана вођене су жестоке борбе између припадника МУП-а Србије и албанских терориста у реону Дуља, на путу Штимље - Сува Река. Полицијске снаге су 27. августа разбиле јако терористичко упориште у селу Клечка, десетак километара северно од Дуља.

Из добро утврђених бункера, ровова и траншеа пртерано је неколико стотина терориста а у Клечки је пронађена локација где је био смештен штаб сепаратистичке терористичке такозване "Ослободилачке војске Косова". Пронађена је обимна документација о припадницима и плановима те терористичке организације. Идентификовано је и место на којем су, према сведочењу једног ухапшеног припадника ове терористичке организације, албански бандити стрељали и спаљивали отете цивиле. Ту су на подмукао и свиреп начин убијена 22 отета Србина.

Крематоријум у Клечки обишли су 29. августа домаћи и страни новинари. Преносимо репортерски запис новинара Танјуга објављен у "Јединству" 30. августа, под насловом "СТРЕЉАЛИ ПА СПАЛИЛИ ОТЕТЕ СРБЕ":

"Албански терористи из села Клечка, у општини Липљан, 10 километара северно од Дуље, срељали су, после мучења, двадесетак киднапованих Срба које су држали затворене у том месту, а њихова тела су потом спалили у кречној пећини.

Већа група домаћих и страних новинара у то се могла непосредно уверити приликом посете селу Клечка, које је било јака терористичка база, са касарном, магацинима и другим пратећим објектима, као и импровизованим затвором у којем су, у понижавајућим условима, држали отете Србе.

Одмах поред тог затвора пронађен је закопан део крупнијих људских костију, које нису у потпуности сагореле, а остаци костију пронађени су и у кречној пећи, првом крематоријуму те врсте забележеном после Другог светског рата.

Пронађене су и жице којима су терористи вукли страљане Србе до кречане у којој су их спаљивали.

- Полиција је своје снаге и активности усмерила ка овом селу после добијања поузданних података да су ту лоциране јаче терористичке групе које су држале један број киднапованих Срба - рекао је новинарима портпарол Министарства унутрашњих послова за Косово и Метохију пуковник Божидар Филић.

Акција полиције, прецизирао је он, кренула је од превоја Џафа Дуљ, на путу Штимље - Сува Река, где је неутралисана јако терористичко упориште, а потом се, уз борбу, у селима Лужница и Јавор, дошло до Клечке, која се налазила на 1.000 метара надморске висине и доминира тим подручјем.

Филић је додао да су управо због тога терористи ту направили праву касарну, са свим потребним објектима, пистом за постројавање, магацинима за оружје и храну. Око тих објеката били су изграђени бункери и склоништа.

Поред велике количине оружја и муниције пронађене су, по први пут, савремене немачке противоклопне ракете "амбруст", о чијем постојању у рукама терориста су полицијски органи од раније имали сазнања.

- По фабричком броју лако се може утврдити на који начин су и од кога терористи добили у посед ове скупоцене и разорне ракетне пројектиле - истакао је Филић.

Посебну пажњу полицајца и новинара

привукао је терористички магацин са храном, у коме је било око 800 пакета са “дневним оброцима”, америчка хуманитарна помоћ која се наводно дели “угроженом” цивилном становништву.

- Огромна количина хране и других средстава из хуманитарне помоћи су очит знак злоупотребе помоћи која се дели на овом терену - рекао је портпарол МУП-а.

На кутијама са хуманитарном помоћи, пакованом августа 1997. године, пише да је то “храна-дар становништва САД”. После разгледања импровизоване касарне новинари су обишли место где су стрељани заточени Срби, а на коме је управо тада један од двојице заробљених терориста, Беким Мазреку, истражном судији Окружног суда у Приштини Даници Маринковић давао исказ како су и на који начин он и двадесетак других терориста стрељали 10 отетих Срба.

Према речима Мазрекуа, његова група стрељала је тада двоје деце, старости између осам и 11 година, три жене од 28 до 32 године, два младића и тројицу старијих мушкараца.

- Поређали смо их уз живицу и пуцали одједном, а то су нам наредили Фатмир Љима, комдант Клечке, и Гани Краснићи и Исмет Кильјај, командант из Малишева. Када смо извршили стрељање удаљили смо се и не знам шта је даље било са тим лешевима казао је Беким Мазреку. На питање истражног судије ко су били људи који су пуцалу у цивиле, он је одговорио “војска”, а упитан да појасни која војска рекао је “УЋК” (“ОВК”).

Беким Мазреку и његов презимењак Љуан ухапшени су у околини Малишева и истрази су открили да су се у реону Клечке налазили киднаповани грађани.

У близини места где су стрељани отети цивили терористи су изградили подземно утврђење, где је био смештен санитетски материјал и један број униформи, које су при бекству покушали да спале.

Терористи из Клечке, а процењује се да их је било око 150, побегли су на пропланке у правцу села Седларе и Ладровица, где су их полицијаци приметили у време боравка новинара у Клечки.

Представници МУП-а у Приштини новинарима су на увид дали и заплењене фотографије пронађене у терористичком штабу у селу Клечка, на којима се виде злочинци и

њихове жртве, масакриране, унакажене, а једна и са одсеченом главом.

На више фотографија, на једној са крвавим ножем у рукама, налази се и злогласни терориста Аслан Клечка из Ораховца (51), за којим је у мају ове године МУП у Призрену расписао потерницу због убиства Мухамеда Шопе из Призrena. Једини разлог за убиство било је то што је Шопа лојалан грађанин Републике Србије”. Нешто после 23.00 часа 31. августа, остаци терористичких банди из Сувог Грла, Падалишта и Ђитака отварали су ватру на одбрамбене положаје села Црколез, у општини Исток. Ово је, иначе, био само још један у низу напада који су током овог лета организовани на Црколез, чији су се становници храбро борили. И овога пута борци села жестоко су одговарали и после трочасовног окрштаја натерали терористе да се повуку у дубину Дренице.

Портпарол Тужилашта Бруно Векарић

И НЕПОСЛУШНИ АЛБАНЦИ СПАЉИВАНИ У КЛЕЧКИ

Тужилаштво за ратне злочине Републике Србије је, у оквиру истраге против бившег команданта ОВК Фатмира Љимаја, дошло до информација о потенцијалној масовној гробници у селу Клечка на Косову и Метохији, саопштио је портпарол тужилаштва Бруно Векарић. “Према сазнањима из истраге, у Клечкој се налазио крематоријум у којем су припадници ОВК спаљивали Србе и Албанце, нелојалне ОВК”, рекао је Векарић.

Добра сарадња Тужиоца за ратне злочине Владимира Вукчевића и шефа Канцеларије ЕУЛЕКС-овог тужилаштва за ратне злочине, тероризам и организовани криминал Изабел Арнал, ЕУЛЕКС и комисије за нестале су успеле да обезбеде неопходна финансијска средства у износу од 400.000 евра за претрагу још три локалитета потенцијалних масовних гробница.

Према његовим речима, на локацији рудника Белаћевац се, према сазнањима из истраге, налази 26 тела косовских Срба, а друге две локације су Ливачко језеро и Кошаре, за које се предпоставља да се у њима налазе Срби страдали током сукоба 1998.- 2000. године. “Тужилаштво за ратне злочине је одлучно да, у циљу правде, истражи судбину свих несталих особа у ратовима на територији бивше Југославије, како би њихове породице сазнале истину о својим најмилијима, без обзира на националну и верску припадност”, истакао је портпарол тужилаштва.

Б.В.

Извештај о “Жутој кући” и трговини људским органима пред Саветом Европе до краја године

ТАЈНИ ЛОГОРИ ЗА СРБЕ У АЛБАНИЈИ

Специјални известилац Савета Европе Дик Марти још није завршио извештај о трговини људским органима на Косову и Метохији и северу Албаније, у јавности познат као “Жута кућа”. Комитет за правна питања и људска права Савета Европе дао је Мартију рок да поднесе извештај до краја године. Међутим, како смо сазнали, и када буде завршен, извештај пре објављивања у јавности мораће да прође прво Комитет а потом и Парламентарну скупштину Савета Европе.

У међувремену, како нам је потврђено у Тужилаштву за ратне злочине у Београду, српско тужилаштво, које је подигло случај на међународни ниво али није одустало од истраге о судбини више од 350 Срба, неалбанаца и “нелојалних” Албанаца, а побољшало је сарадњу са Албанијом, која до скоро није желела да сарађује.

- Истрага свакодневно напредује захваљујући сарадњи са ЕУЛЕКС-ом, УН, Диком Мартијем и Тужилаштвом у Албанији. Дошли смо до личних идентификацијоних података неколико особа које би могле да имају сазнања о “Жутој кући”, илегалним

затворима на северу Албаније и догађајима током 1999. године. У питању су припадници ОВК и једно лице српске националности. Са неким смо контактирали и постоји могућност да можда буду сведоци - потврђују у српском Тужилаштву.

Током разговора са њима потврђене су претпоставке које су наша полиција и Тужилаштво већ имали, али се дошло и до неких сасвим нових сазнања. Један од саговорника је прецизно лоцирао места у Албанији која су и раније довођена у везу с трговином органима, као и места потенцијалних логора где су држани цивили и ратни заробљеници. У питању су Бајрам Цури, Кукс и градови од луке Драч до албанске границе са Србијом.

Сва сазнања до којих су дошли наши органи прослеђена су специјалном известиоцу Дику Мартију, од кога Тужилаштво очекује да “сачини независан и објективан извештај, који ће помоћи да се реши судбина несталих”. Управо због тога, да не би на известиоца вршили притисак, они нова сазнања држе далеко од очију јавности.

И УН су формирале

комисију која се бави овим злочинима, али још се не зна докле је она стигла.

В. Видаковић

ИСТИНИТО АЛИ ТЕШКО ДОКАЗИВО

Из српског Тужилаштва за ратне злочине потврдили су да више нико не спори да су постојали тајни логори за Србе и неалбанце у Албанији, али је најтеже доказати постојање илегалних болница у којима су се вадили органи.

Из извештаја УНМИК-а, који је дugo био недоступан, а онда је захваљујући главном Хашком тужиоцу Сержу Брамерцу дошао и до наших органа, види се да су међународни истражиоци сумњали да су припадници ОВК одводили цивиле и заробљенике у област Кукса и Тропоје, на северу Албаније, и одабранима вадили органе у импровизованим клиникама у Тирани, па их продавали у Турску. Истраживачи УНМИК-а означили су као налогодавце и саучеснике и бившег косметског премијера тзв. Владе Космета, који се налази у Хагу Рамуша Харадинаја и његовог брата Даута.

ХАРАДИНАЈ У ЗАТВОРУ

Судије похраниле што нису прегузеле мере да се осигурају искази неких сведока

Бившем лидеру "ОВК" Рамушу Харадинају, команданту специјалне јединице "Црни орлови", затим Идризу Баљају и припаднику Главног штаба ОВК Љахи Брахимају жалбено веће Хашког трибунала укинуло је пресуду и затражило да се суђење понови по шест тачака. Оваква одлука жалбеног већа прва је у историји Хашког трибунала.

Харадинај, који је 20. јула ухапшен у Приштини, одведен је из суднице право у притвор. Судија Робинсон је наложио управнику притвора да сву тројицу оптужених задржи у притвору до даљег, а на крају изрицања пресуде укину поверљивост налога за Харадинајево хапшење који је потписан 19. јула.

Харадинај и Идриз Баљај, који су ослобођени свих оптужби, и Љахи Брахимај, који је осуђен на шест година затвора, поново ће одговарати за шест од укупно 37 тачака оптужнице. Оне обухватају убиства, окрутно поступање и нехумане поступке као кршење закона и обичаја ратовања у заробљеничком логору ОВК у селу Јабланица.

Одмах на почетку, председник Већа судија Патрик Робинсон

подсетио је да се тужилаштво жалило што му првостепено веће није одобрило доволно времена како би предузели све кораке да обезбеде сведочење два кључна сведока који су имали директне доказе против тројице оптужених.

- Јасно је да је претресно веће озбиљно погрешило што није предузело мере да осигура исказе неких сведока - рекао је Робинсон. -

Озбиљно застрашивање сведока чинило је и озбиљан део суђења. Претресно веће се одвише трудило да тужилаштво не потроши више времена од оног које му је одређено за извођење доказа и тако погрешно поставило приоритете.

Робинсон, који је издвојио своје мишљење, рекао је да је застрашивање сведока "обележило суђење од почетка до краја". С обзиром на то колики би значај њиховог сведочења мога да буде за тврђе тужилаштва, ова грешка је, према његовим речима, "нарушила правичност поступка и довела до нездовољења правде".

На застрашивање и претње сведоцима, који су и пред судијама говорили да заштита важи само у судници, указивало је и првостепено веће.

- Многи од њих навели су страх као значајни разлог за своје непојављивање пред већем - објаснио је председник већа судија Алфонс Ори. - Веће је стекло снажан утисак да се суђење одвијало у атмосфери у којој се они нису осећали сигурно, због целог низа фактора који се наводи у пресуди. Осим тога, и стране у поступку су се сложиле да је на Косову постојала нестабилна сигураносна ситуација која је била неповољна нарочито по сведоке. Упркос свему томе, првостепено веће је закључило суђење Сведоци Шефћет Кабаши и још један, чији је идентитет заштићен, били су припадници ОВК у Јабланици. Пред Трибуналом су одбили да сведоче, иако су претходно дали тужилаштву изјаве које су оптуживале Харадинаја, Баљаја и Брахимаја.

Председник Србије Борис Тадић: ОДЛУКА СУДА ДОБРА ВЕСТ

Председник Србије Борис Тадић рекао је да је одлука Хашког трибунала о поништавању ослобађајуће пресуде бившем команданту Ослободилачке војске Косова Рамушу Харадинају добра вест.

- То је добра вест и доказ да суд исказује објективност.

Тадић је, међутим, истакао да не жели да се меша у рад суда, и додао да је Трибунал једини надлежан за доношење одлука.

УЧИНАК "БОРБЕ" РАМУША ХАРАДИНАЈА

Група којом је командовао Харадинај је од 1. марта до 30. септембра 1998. године на Космету нападала и малитеријала Србе и Роме у селима Дубрава, Рзнић, Ратиш и Дашиновац како би их прогонила.

*У Харадинајевој зони Дукаћин нападнуто је најмање 25 полицијаца, а више од 60 српских и албанских цивила отето и убијено.

*Злостаљали и плачкали породицу Јолај из Дукаћина како би напустила кућу.

*Претукли Драгослава Стојановића, Мијата Стојановића и Веселина Стијовића из Дубраве.

*Роса Радошевић, њен син Станислаша и пријатељ Новак Сијовић отети су код села Пожар, одведен у штаб ОВК у Глођане, тучени, а ауто им је одузет.

*Сестре Вукосава Марковић и Даринка Ковач нестале су из куће у селу Ратиш, априла 1998. године. Остаци њихових тела пронађени су у каналу код Радоњичког језера, са вишеструким преломима костију и ранама од ватреног оружја.

*Тело Миловна Влаховића из села Ратиш пронађено је у каналу Радоњичког језера са вишеструким преломима костију. На зиду поред кога је лежао, остали су трагови метака. Тело његове супруге Милке никада није пронађено.

*На путу ка Радоњичком језеру, прекривена земљом, пронађена су тела Слободана Радошевића, Милице Радуновић и Милоша Радуновића. У саопштењу ОВК које је објављено у локалним медијима, њиховим породицама је поручено да оду тамо да их покупе.

*Сестру заштићеног сведока CCT7/04 из Ратишта одвео је Идриз Баљај и од тада више није виђена жива. После тога, отета је и мајка овог сведока, којој се такође губи сваки траг. Тело њене рођаке пронађено је у близини села Жабељ где је повремено била смештена јединица "Црних орлова".

*Убили су Хајрулаха Гашија и Јусуфа Хошу чија су тела пронађена у Радоњичком језеру. Обдукцијом је утврђено да су убијени тупим предметима.

*Илира и Туш Фрокај пронађени су у изрештаном аутомобилу у близини Радоњичког језера.

*Идриз Баљај је секао по врату и телу Салија Бериши, његовог оца Мисина и Зенуна Гашија, утрљавао им је со у ране и зашивава их иглом. Затим их је обмотао бодљикавом жицом, потом су повезани за Баљајев ауту и одвучени ка Радоњичком језеру. Више нису виђени живи.

*Убијен је Илија Антић, земљорадник из села Лочане који није хтео да напусти кућу. Ово су само део забележених злодела које је починила група Рамуша Харадинаја званог Смајли. Треба рећи да он није имао милости ни према коме ко му се на било који начин супротставио или му засметао. Тако су у дечанској крају убијене готово читаве албанске фамилије јер нису хтели да се ставе под његову команду. О томе су написани многи текстови, снимљене репортаже, постојећи и документи и сведоци, а на Суду је да одлучи шта ће са овом тројицом учинити.

ЗАДОВОЉСТВО И ЗАПРЕПАШЋЕЊЕ

Представници званичног Београда изразили су задовољство одлуком Хашког трибунала да поништи ослобађајући пресуду и поново суди Рамушу Харадинају, уважавајући чињеницу да су током процеса сведоци били застражани.

У засад ретким реакцијама из Приштине истиче се “запрепашћење” одлуком суда у Хагу.

Шеф Канцеларије за сарадњу са Хашким трибуналом Душан Игњатовић поздравио је одлуку суда у Хагу која, како је рекао, “доприноси утврђивању истине”.

Адвокат Рамуша Харадинаја, Мајкл О’Рејли, изјавио је да је “запрепашћен” одлуком. “То је нешто што нисмо могли ни да претпоставимо, посебно када узмемо у обзир недвосмислену ослобађајући пресуду пре две године”, рекао је О’Рајли агенцији АП.

Непријатно су изненађени и у странци Рамуша Харадинаја, Алијанси за будућност Косова (АБК).

Огласила се и организација ветерана “ОВК”, која је у саопштењу навела да је одлука Хашког трибунала погрешна и “политички мотивисана”, дан уочи саопштења Међународног суда правде о Косову.

РЕАКЦИЈЕ НА ВЕСТ О ХАПШЕЊУ

Мирко Цветковић:

- Претпостављам да су пронађени додатни докази против Харадинаја, и драго ми је да се Хашки трибунал понаша у складу са чињеницама.

Расим Љајић:

- Ово ће бити прилика да се изнесу нови докази, испитају нови сведоци. Наш циљ није да прејудицирамо одлуку Судског већа против Рамуша Харадинаја. Наш једини циљ јесте да се установи пуна истина и задовољи правда.

Оливер Ивановић:

Оценио је да је за поновљено суђење Рамушу Харадинају пред Хашким трибуналом потребно обезбедити адекватну заштиту сведока.

- Ако Међународни суд у Хагу не обезбеди адекватну заштиту сведока, као што се ради на Западу, мислим да ће и ово суђење проћи као и претходно - рекао је Ивановић.

Владан Батић:

Оценио је да је хапшење Рамуша Харадинаја, осумњиченог за ратне злочине на Косову, још једна потврда да је правда спора или достижна. Батић је навео да је Харадинај највећи ратни злочинац у Европи после Другог светског рата јер је лично чинио злочине, издевао наређења да се изврше злочини и био командно одговоран.

Тома Фил:

- Пријатно сам изненађен што се нешто уопште догађа, јер само Срби одговарају за злочине на Ким, а ни један Албанац. Од почетка сам указивао на ту различитост у приступу. У нашем предмету, председник већа Ијан Бономи је тражио да сведоче још двојица сведока, чак и када је тужилаштво извело све своје сведоке. Због тога је тужио Србију Савету безбедности.

Хаг одбио захтев бившег команданта ОВК

РАМУШ ХАРАДИНАЈ ОСТАЈЕ У ПРИТВОРУ

Судско веће Хашког трибунала одбило је захтеве за привремено ослобађање бившег команданта ОВК Рамуша Харадинаја и бившег припадника ове групе Љахија Брахимаја, који се налазе у притвору у Хагу због поновног суђења поводом оптужнице за ратне злочине.

У образложењу одлуке, Судско веће наводи да у случају Харадинаја посебан значај придаје ризику који би његово ослобађање имало по интегритет суђења и нарочито узима у обзир вероватноћу да претпретресна фаза неће дugo трајати.

Када је реч о одбацувању захтева за привремено ослобађање Брахамаја, Судско веће наводи да не може са сигурношћу да утврди да оптужени, ако буду ослобођени, неће представљати опасност по жртве, сведоке или друга лица.

Оптужени су захтеве за пуштање на слободу поднели крајем јула, а имају право да одговоре на ову одлуку Судског већа.

Жалбено веће Хашког трибунала поништило је 21. јула ослобађајући пресуду Харадинају уз образложење да је првобитни процес обележило застрашивавање сведока.

Суђење ће се, по шест тачака оптужнице, поновити и бившим припадницима ОВК Идризу Баљају, који је ослобођен кривице у првостепеном поступку, и Брахимају, коме је Жалбено веће потврдило првостепену пресуду од шест година затвора.

Почело хапшење отмичара и егзекутора из ОВК

САБИТ ГЕЦИ - ЋОПА ПРЕД СУДИЈАМА

*Велики ћазда како су ћа мноћи звали је усівари
Ћопа лойов, гилер, рекеташ*

Бивши шеф косовске тајне службе у војсци Косова Сабит Геци - Ћопа ухапшен је почетком маја у Приштини од стране ЕУЛЕКС-а. Основано се сумња да је он преко Сулејмана Селимија био у вези са дреничком групом која је била повезана са актуелним премијером Хашимом Тачијем.

Он се терети према оптужници за стравичне злочине које је са својим саборцима починио у такозваној "жутој кући" задње године прошлог века на северу Албаније, својеврсне кланице за Србе, неалбанце и Албанце нелојалне ОВК.

Ухапшени Сабит Геци, бивши шеф "косовске тајне службе", први је којег је ЕУЛЕКС полиција ухапсила у случају који је ова организација назвала "логори".

Геци се терети за отмице и мучење цивила у логорима ОВК на северу Албаније. Списак његових злодела, међутим, далеко је дужи. Од краја које су му биле главно "занимање" пре сукоба, преко злостављања и ратних злочина за време погрома, до рекетирања, трговине дрогом и уцена у "добра мира" Ћопа није мировао.

Тужилаштво за ратне злочине Србије сарађује са ЕУЛЕКС-ом, сумњичи га за трговину органима у војном логору у месту Кукеш на северу Албаније. Сумња се и да је починио ратне злочине против ратних заробљеника и цивила затворених у логору Ликовац код Дренице.

Сабит Геци био је задужен за оперативну зону ОВК у Дреници, заједно са клановима Јашари, Коџа, Сељими и Љуштаку. Био је у групи припадника ОВК која је имала само један циљ - да одмах ликвидира Албанце који су имали контакте са српском војском или полицијом, као и да застравије српски живаљ на Косову и Метохији.

Средином јуна 1998. године, српска полиција успела је да уђе у просторије инпровизованог затвора у Ликовцу. Информације су говориле да је ту било затворено на десетине Срба.

По видовима и подовима је било много крви. У фиокама су пронађена лична документа Срба који су ту били затворени, а њихова

тела нису никада пронађена.

Када су српске снаге отишле са КиМ, а дошли међународне, Геци је водио групу припадника ОВК која је у Приштини застрашивала и убијала преостале Србе и чинила класично етничко чишћење. Истовремено се бавио и рекетирањем, па је дужнике подметањем бомби "опомињао" да плаћају дугове. На Гецијевог рођака Ганија Геција који је посланик, својевремено је покушан атентат. Новинар који је био у његовом друштву је убијен, док је он рањен.

Карла дел Понте у својој књизи "Лов, ја и ратни злочинци", међу догађајима који су се одвијали иза завеса судница, она је у једном параграфу записала:

"Касније ће Тужилаштво добити обавештење да су истражитељи и функционери УНМИК-а добили од тима поузданых новинара информацију да су у току летњих месеци 1999. године Албанци са Косова превезли камионима преко границе Косова и северне Албаније 300 отетих особа. Ти затвореници су прво били затворени у једном хангарту и у другим објектима у Кукешу и Тропоји. Они су били пребачени у друге затворске објекте у Бурељ и околину, од којих је један био барака иза неке жуте куће, двадесетак километара јужно до града. Једна соба је била опремљена као операциона сала и овде су хирурги вадили органе заробљеницима. Ти органи су затим слати у клинике у иностранство да би били трансплантирани пациентима који су плаћали".

Иначе, у сукобу са полицијом, много раније од ратних збивања, он је рањен у ногу, и након операције је храмао па су га зато прозвали Ћопа.

ПОТЕРНИЦА ФБИ ЗА АЛБАНЦЕМ СА КОСОВА

Амерички Федерални истражни биро (ФБИ) расписао је потерницу за косовским Албанцем Бајрамом Асланијем, осумњиченим за тероризам, само дан након што је ЕУЛЕКС одбио да га изручи САД.

У потерници, коју је потписао директор ФБИ Роберт Милер, наводи се да је Аслани осумњичен за учешће у завери са циљем да се прикупе средства за цијад, планирање убиства и отмица у иностранству, те да у контактима са њим треба бити опрезан јер је "опасан и наоружан".

ЕУЛЕКС је одбио да изручи Асланија Америци, објашњавајући да за тако нешто нема законске основе, јер је у питање доведена ваљаност споразума о екстрадицији потписаног 1901. године између САД и Краљевине Србије. Захтев за екстрадицију Асланија поднесен је 2. јуна, а он се сумњичи да је са Хисеном Шерифијем договорио да преведе са енглеског на албански језик видео касете са терористичком тематиком, произведене на Косову, које описују бомбаша самоубицу који напада конвој возила САД.

Према мишљењу судија, захтев САД није у довољној мери демонстрирао да постоји основана сумња да је Аслани, који је користио надимак "Ебу Хатаб", починио кривична дела за која се терети. Амерички тужиоци тврде да је Аслани прикупио 15.000 долара како би успоставио базу на Косову, због чега му, према америчким законима, прети казна од 40 година робије.

Избеглице и расељени у Лепосавићу

НЕДОВОЉНО ПОМОЋИ

У њештима и приватном смештају живи око осамстото избеглица и расељених лица са Косметом.

По свему судећи, економска криза и лоша безбедносна ситуација учиниле су да се избеглице не одлучују на повратак у свој завичај, јер је број оних који су привремени смештај нашли на подручју општине Лепосавић у току ове године непромењен.

До почетка ове године имали смо тенденцију опадања броја интерно расељених лица и избеглица у нештим колективним центрима, тако да се њихов број свео на 137 особа. Међутим, ове године се број расељених није смањивао тако да и даље опстаје пет колективних центара - каже Радојица Филиповић, секретар Црвеног крста у Лепосавићу.

Приватан смештај нашло је око 500 лица и то су углавном интерно расељени са Косметом, од којих је већина нашла запослење и интегрисала се у ову средину.

Помоћи је све мање, истиче Филиповић. За сада помоћ у храни и хигијенским пакетима добијамо само од Црвеног крста Србије. Нови контингент помоћи од наше организације очекујемо до краја године, каже Филиповић.

Годинама остаје нерешено и питање смештаја Рома, који од 1999. године живе у бившим војним хангарима без елементарних услова за нормалан живот.

У неадекватном простору у металним хангарима тренутно је смештено 162 Рома од којих је дадесеторо деце која су се и родила у оваквим условима. Више покушаја њиховог измештања није успело, па ће по свему судећи још једну зиму дочекати у оваквим условима, истиче Филиповић.

С друге стране имамо и лепе примере хуманости. Недавно су четири војника КФОР-а, родом из Словеније својим прилозима од по педесет евра купили животне намирнице за четири избегличке породице и на пригодан начин им уручили на обострано задовољство, испричao нам је Филиповић.

СЛАБО ИНТЕРЕСОВАЊЕ

Уједињене нације (УН) у оквиру програма за Одржавање мира и инклузивни локални развој, расељеним лицима нуде једнократну помоћ, грађевински материјал или по 620.000 динара за куповину куће на селу. Татјана Страхињић Николић, заменица менаџера ПБИЛД програма, каже да је циљ затварање преосталих 11 центара у Бујановцу, Врању и Лесковцу.

“Комесаријат за избеглице, у сарадњи са партнерима из УН, већ неколико година ради на затварању колективних центара и по мом мишљењу, то би требало да се деси убрзо. Међутим, не можемо да дамо рок да ће се то десити до краја ПБИЛД програма, али можемо да кажемо да заједничким снагама радимо на њиховом затварању”, наглашава Николићева у изјави.

Николићева признаје да овај програм није изазвао велику знатије, те да је најпривлачнија опција куповина сеоских газдинстава. Станари избегличког центра у Лесковцу су, међутим, огорчени, управо том понудом.

“У село да идем - нећу...Не може се наћи кућа за четири до пет хиљада евра...Сутра би се вратила у мој Урошевац када би било услова...Не бих прихватио, због деце...Не могу да идем у село када тамо нема услова за децу, школу...Да ме терају да идем на село. Шта да радим тамо. Ја сам рођен на тераси у Урошевцу. Ја сам дете са зграде, са асфалта”, реагују станари колективног центра у Лесковцу.

У овом центру већ 11 година живи двадесетак породица, а њихови представници кажу да сањају сопствене куће у граду.

“Да нам нађу локацију, да лоцирају монтажне куће где би могли да живимо мирно и тихо...Свако од нас кад би продао стан, отишао би и никада не би чекао тај новац”.

Татјана Страхињић Николић подсећа да УН пружају и правну помоћ, али да су могућности ограничено. “УНХЦР или УНДП није брокер да ради на продаји станови. Али оно што можемо јесте да преко УНХЦР, који ради на Косову или УН агенција које тамо раде, можемо да им помогнемо како да продају имовину коју имају”.

ПБИЛД програм се на југу Србије спроводи од 2009. године до 2012. године, средствима донатора из Шпаније, Шведске, Швајцарске, Норвешке и Програма УНДП, у укупном износу од осам милиона долара.

ИЗБЕГЛИМА ПО 150.000 ПОМОЋИ ЗА НОВИ ПОЧЕТАК

Шест породица расељених са Косова и Метохије и избеглих из Хрватске, настањених у Прокупљу, добило је по 150.000 динара бесповратне помоћи од Комесеријата за избеглице, изјавила је поверилица за избеглице у Прокупљу Гордана Јанковић.

“Новчану помоћ добиле су четири породице расељене са Косова и две породице избегле из Хрватске које већ дуже време живе у Прокупљу”, казала је она. Помоћ је намењена такозваним доходовним активностима расељених и избеглих лица без посла, односно започињају неке самосталне занатске делатности, казала је Јанковић.

Четири породице расељене са Косова недавно су од Комесеријата добиле и грађевински материјал потребан за завршетак кућа у Прокупљу. У септембру ће, на основу конкурса, још осам породица расељених са Косова које су настањене у Прокупљу добити помоћ у грађевинском материјалу.

Лесковац - Бујановац

НОВЕ МОГУЋНОСТИ ЗА РАСЕЉЕЊЕ

Из средстава шпанског Фонда за достизање Миленијумских циљева развоја, ПБИЛД је обезбедио три пакета помоћи намењена интерно расељеним лицима у Лесковцу и другим местима на југу Србије

Интерно расељена лица која живе у мотелу "Атина", једином преосталој колективном центру на територији Лесковца кроз нови заједнички програм УН-а под називом "Одржање мира и инклузивни локални развој" (ПБИЛД), имају на располагању опције за проналажење трајног и достојанственог смештаја у Србији.

Из средстава шпанског Фонда за достизање Миленијумских циљева развоја, ПБИЛД је обезбедио три пакета помоћи намењена интерно расељеним лицима у Лесковцу и другим местима на југу Србије, нарочито у Бујановцу, која су већ добро позната и доказана ефикасна као начин помоћи избеглицама и интерно расељеним лицима у Србији.

Први пакет је такозвани ПИКАП који се спроводи у сарадњи са италијанском организацијом Интер Сос, у укупном износу од 40.000 динара по члану породице, али да укупан износ помоћи не прелази 160.000 динара по породици.

Будући једнократан облик помоћи, ПИКАП дозвољава интерно расељеним лицима да део помоћи приме у новцу, а други део у роби, под условом да су напустили колективни центар.

Други пакет, који се реализује у сарадњи са ПБИЛД-овим партнером, невладином организацијом Визија, дозвољава интерно расељеним лицима без поседа изван Косова да откупе сеоско домаћинство било где у Србији.

Услов је да поменуто домаћинство задовољава критеријуме достојанственог живота (да има струју и воду), као и да је легално или у поступку легализације, корисницима ће бити обезбеђено до 620.000 динара.

Породица која се одлучи за овај пакет помоћи има право и на помоћ у роби вредну до 80.000 динара.

Трећи пакет омогућава станарима колективних центара, који су започели градњу или желе да реновирају своју кућу, да приме помоћ у виду грађевинског материјала у износу који процене представници Данског савета за избеглице који су такође партнер ПБИЛД програма.

Све опције подразумевају поседовање одговарајуће документације па ће невладина организација

ја Праксис свим заинтересованима, за било коју од три опције, обезбедити неопходну бесплатну правну помоћ која се тиче имовинских питања и личних докумената.

Праксис ће обезбедити бесплатан правни савет свим интерно расељеним лицима којима је и иначе потребна ова врста помоћи, а која се нису определила ни за једну од понуђених опција.

Сва три пакета помоћи обезбеђена кроз ПБИЛД програм на располагању су интерно расељеним у Јаблановачком и Пчињском округу до јуна 2011. године.

Координатор Комесаријата за избеглице задужен за Ким Драган Велић

ПОВРАТАК РАСЕЉЕНИХ ГОТОВО ЗАМРО

Координатор Комесаријата за избеглице задужен за Косово и Метохију Драган Велић изјавио је да је повратак расељених лица у Покрајину последњих година потпуно замро и да се вратило само један проценат расељених и избеглих особа.

Велић је рекао да се од око 200.000 расељених у централном делу Србије и око шест хиљада унутар покрајине до сада вратило свега две хиљаде Срба, што је око један проценат.

"На територији Космета има 17 колективних центара и осим Комесаријата за избеглице Републике Србије и Министарства за Косово и Метохију, овим људима нико не помаже", рекао је Велић Радио Грачаници.

Он је изјавио да ће расподелом кућа у Новом Бадовцу на централном Косову многима од њих бити решен проблем трајног збрињавања или да за тај пројекат недостају материјална средства, која су неопходна да би се завршили инфраструктурни радови.

Мора се организовано прићи решавању питања расељених Рома

ЖИВЕ И БЕЗ ДОКУМЕНТА

Тачан број киднапованих и убијених Рома на Косову и Метохији још увек није утврђен. Осим страдалих Рома које су њихови најближи пријављивали након отмица и убиства, поуздано се зна да тај број није коначан јер многе убијене и отете није имао ко да пријави или су због имена и презимена које је слично албанском забележени као страдали Албанци.

Као и Срби и остали неалбанци и Роми су пртерани са Косова и Метохије и оно мало тих људи који су нашли какво-такво запослење велика

већина је евидентирана као социјални случај. Део Рома је остао на Космету, али у деловима где је већинско српско становништво и ту живе махом у колективним центрима. Постоји у Косовској Митровици удружење Рома које је основано управо зато да све своје проблеме, што би се административним језиком рекло “из базе” предоче властима и да буду активнији у захтевима за остваривање својих права. Но и код Рома нема усаглашених мишљења и захтева, па та њихова неслога кочи спровођење у пракси неких добрих идеја. Један од примера је насеље “Чесмин луг” код Косовске Митровице где живе избегли Роми и где је званично евидентирано вишеструко присуство олова од дозвољеног.

Направљене су модерне зграде са неколико десетина станова, али су многи од њих одбили да се тамо уселе из само њима знаних разлога, па су у те станове ушли Роми из других крајева.

Наслеђена лоша материјална ситуација, напуштање понуђеног посла из жеље за животом без обавеза и чекање хуманитарне помоћи коју некада и препродају, додатно усложњавају њихов и онако тежак живот. Они често немају ни лична документа, децу не пријављују кад се роде матичној служби, тако да би неко морао озбиљно да “засуче рукаве” и покуша да их убеди да морају да мењају свој начин живота, ако не због њих, а оно зарад деце која расту у нехуманим условима.

Одлуком Високог комесаријата УН за избеглице

ТРИ ҚАНЦЕЛАРИЈЕ ЗА ИМОВИНСКА ПИТАЊА

У Београду, Нишу и Крагујевцу подносе се захтеви канцеларијама за пружање помоћи око решавања имовинско правних питања

УНХЦР је отворио три канцеларије за имовинска питања да би пружио помоћ свим онима која су поднела имовински захтев Косовској агенцији за имовину. Ако мислите да имате законско право или правни интерес за било који од имовинских захтева наведених у списку имовинских захтева наведених у УНХЦР-овом службеном билтену или на веб страници надлежне агенције, молимо Вас да се обратите некој од канцеларија УНХЦР-а за имовинска питања у року од 30 дана од дана објављивања вашег имени у службеном Гласнику.

Ако не ступите у контакт са овом канцеларијом у датом року, Комисија може да донесе одлуку или да изда налог који би могао да утиче на Ваше имовинско право над предметном имовином, а да о томе не будете претходно обавештени.

Ако сте већ примили писмено обавештење од УНХЦР канцеларије за имовинска питања или од надлежне агенције у којем се каже да је поднешен имовински захтев за имовину за коју имате правни интерес тада временски рок од 30 дана почиње са датумом када сте примили обавештење.

Молимо Вас да ступите у контакт са било којом од доле наведених канцеларија ако сматрате да имате законско право на имовину наведену у службеним Билтенима УНХЦР канцеларија за службена питања.

Канцеларије УНХЦР-а за имовинска питања са којима можете ступити у контакт:

Београд; Вишеградска 23, тел: 011/362-13-93; 362-13-94; факс: 011/361-27-48,

Ниш: Душанов Базар (Купола) спрат 2, канцеларија бр. 210, тел: 018/203-777,

Крагујевац: Лоле Рибара 9, спрат 1, тел: 034/330-234; факс: 034/335-244.

Због укидања колективног центра надомак Куршумлије избеглице поново мењају пребивалиште

ЗАТВАРА СЕ “СЕЛОВА”

Сви би они најрађе у свој родни крај на Косову и Метохији

Педесетак станара Колективног центра “Селова”, надомак Куршумлије, избеглица из Хрватске и расељених са Космета међу којима и неколико породица киднапованих и несталих, мораће да напусти и овај принудни смештај. Због затварања Колективног центра, јединог у Топлици, исељавање мученика “Селове” већ је почело. За два дана иселило се десетак особа, углавном самаца и две двочлане породице.

- И ми чекамо превоз да дођу по нас - каже Бранко Гајић (29) који са супругом и двоје мале деце, четвротодишињом Маријаном и петомесечним Немањом у овом смештају борави од 2003. године. Претходно је са мајком, братом и сестром, живео у камп-кућици у Куршумлијској бањи, али од када је основао своју породицу, доселио се у “Селову”.

- Другога избора нисам имао. Живимо од минималца који примам као радник ЕПС-а. Као што ни сада не могу да бирам, већ се са породицом селим у други колективни центар надомак Шапца.

Нада се да ће у већој средини имати више перспективе за своју децу. Истовремено жали што се удаљава од очевог гроба, кога су на радном месту у селу Пруговцу на Космету убили Албанци.

И породица Милована Воштића (54) који је са супругом Стојанком (54) и двоје деце,

сином Мирославом и кћерком Миленом, избегао из Клине спрема се за одлазак у Ваљево где им је уз помоћ донатора купљено сеоско домаћинство.

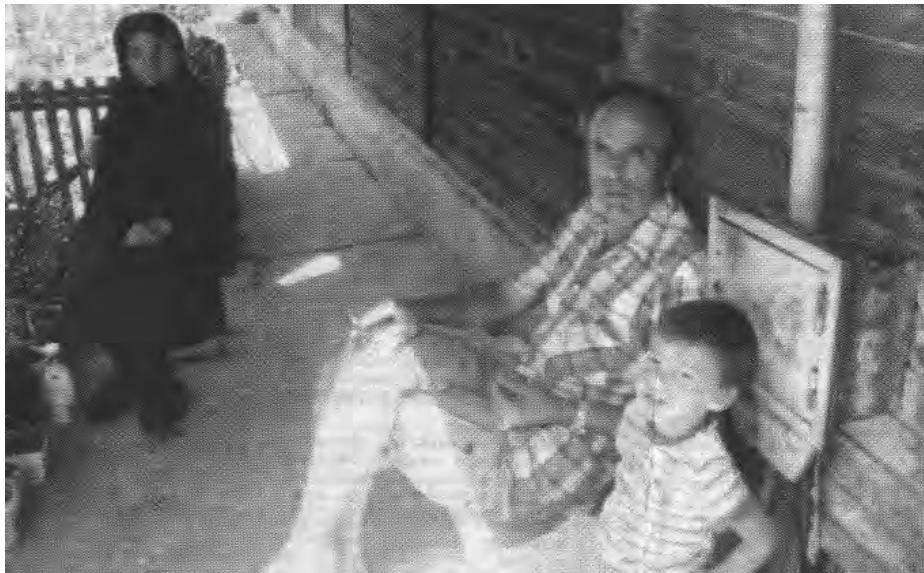
- Иако нам је и овде било веома тешко и неусловно, животарили смо у радничким баракама, тешко нам је што поново одлазимо у расељеништво. Жељни смо родног краја где, нажалост, не можемо да се вратимо - истичу Воштићи.

Породица Душевић била је смештена у суседној бараки - Мидраг (57) и Миланка (46) са троје малолетне деце очекују изградњу стамбене зграде у Куршумлији где ће се сместити десетак станара “Селове”.

- Не знам где ћемо, док нам не саграде станове - пита се

Живка Влашковић (70), избеглица из Призрена, која истиче да неће напустити своју бараку и под условом да јој искључе струју и воду.

Придружује јој се и Славољуб Арсић (37) из Обилића, који се са кћерком Сањом (13) налази на списку станара за доделу станове.

Призрен

ОДРЖАН ЕПАРХИЈСКИ САВЕТ

У јарости историјама новообновљеног Владичинског двора у Призрену одржана је прва седница Епархијској савета после 1999. године, саопштила је епархија рашко-призренска.

Викарни епископ Теодосије рекао је да је данашњи дан историјски за епархију рашко-призренску и њен верни народ, јер је Црква смогла снаге да први пут од 1999. године, а посебно после мартовског погрома 2004. године обнови редовне активности у Призренској Епископији и одржи прве састанке Епархијског савета и Суда.

У згради Епископије у Призрену одржана је и прва седница новог Епархијског Цр-

квеног суда на којој се расправљало о предметима који су пристигли или који су чекали на своје решење.

ИСТИНИТО АЛИ ТЕШКО ДОКАЗИВО

Из српског Тужилаштва за ратне злочине потврдили су да више нико не спори да су постојали тајни логори за Србе и неалбанце у Албанији, али је најтеже доказати постојање илегалних болница у којима су се вадили органи.

Из извештаја УНМИК-а, који је дуго био недоступан, а онда је захваљујући главном Хашком тужиоцу Сержу Брамерцу дошао и до наших органа, види се да су међународни истражиоци сумњали да су припадници ОВК одводили цивиле и заробљенике у област Кукса и Тропоје, на северу Албаније, и одабранима вадили органе у импровизованим клиникама у Тирани, па их продавали у Турску. Истраживачи УНМИК-а означили су као налогодавце и саучеснике и бившег косметског премијера тзв. Владе Космета, који се налази у Хагу Рамуша Харадинаја и његовог брата Даута.

30. јул 2010. године у Мердарима, на административној линији према Косову и Метохији

ПРИМОПРЕДАЈА ПОСМРТНИХ ОСТАТАКА

Примопредаја идентификованих посмртних остатака три особе српске националности, које су 1999. године на Косову киднаповали и убили албански терористи из редова терористичке ОВК, искршена је у Мердарима, на административној линији према Косову и Метохији, саопштила је Комисија за нестале лица Владе Републике Србије.

- Идентитет посмртних остатака побијених Срба утврђен је методом анализе ДНК.

Подсећање на разговор са мајком страдалог Дејана Костића из Клека код Шапца

ХТЕО ЈЕ ДА ОДУЖИ ДУГ ДРЖАВИ

Пре пет година окончана је агонија породице Костић која је иако годинама живи у Бечу као и њихов страдали син Дејан сматрала да се дуг према домовини мора одужити и уз велико славље испратила сина у војску. Био је распоређен на Кошаркама и ту нестало.

У току потраге за Дејаном његова мајка и тетка су дошли у канцеларију Удружења породица киднапованих и несталих лица на Космету које се налази у Београду и испричале нам коју су очајничку борбу водиле не би ли сазнале шта је са Дејаном.

- Најчешће смо добијали од војске неке немуште одговоре и нисмо могле да прихватимо чињеницу да једна озбиљна војска тако лако

Златко Ацић

Дејан Костић

Саша Иванковић

СТРАДАЊЕ СРБА У СРПСКОМ БАБУШУ

ОТИМАНИ ИЗ КУЋА И ДВОРИШТА

Иако носи име Српски Бабуш ово село у околини Урошевца било је насељено вићинским албанским становништвом, за разлику од Муаџер Бабуша где је Срба било више, међуетничких сукоба није било. Људи су живели једни поред других све до те 1999. године када је ескалирало насиље и када су се многи Албанци осинона понашали према својим малобројним комшијама. Јуна те године забележена су убиства, отмице, пребијања људи, паљења кућа чији су власници били Срби и малобројни Роми. На удару албанских насиљника нашли су се виђенији људи у селу, чиме је послата порука осталима да ту више нису пожељни.

Међу првима је киднапован и убијен Миодраг Обрадовић (52) учитељ у Основној школи "Јединство". Он је насиљно одведен 18. јуна док се налазио у близини своје куће. Дан касније отети су Чеда Дејановић и Божидар Данчетовић. Њихов комшија нам је рекао да је видео још једног човека који се налазио у друштву са њима, али га он није познавао, тако да не зна ко је.

Он каже да је био киднапован и Драган Ристић и његова комшиница Марија четири, пет дана пре ових људи, али су их после притварања и одвођења у штаб ОВК у селу, претукли и пустили кући.

Школски друг Миодрага Обрадовића Б. Вујовић каже да је то био изузетно добар и поштен човек да је ту имао само пријатеље, без обзира на националну припадност, а зашто се све то њему десило, никада није сазнао.

остави на некој коти војнике и повуче се не бринући шта је са њима. Па у филмовима о другом светском рату смо гледали сцене колико се војска бори да извуче рањене војнике, а овде се официри повлаче остављајући децу од по двадесет година.

- Наш Дејан (20) и још тројица војника нестало је 16. априла 1999. године као и Златко Ацић (20) из Смедерева, Саша Иванковић (22) из села Трупала код Ниша и с још једним војником, не могу да се сетим његовог имени - причала нам је Дејанова мајка. Нестали су на коти Маја Глава код Кошара на албанској граници и ником ништа. Кажу траже их.

Недуго након ове посете нашем удружењу када нам је показала и једину слику у униформи коју је љубоморно чувала, мајка Дејанова добија обавештење да је он пронађен априла 2005. године. Сахранила га је у родном Клеку код Шапца.

М.М.К.

Миодраг Обрадовић

Славка Перенић већ 12 година поставља исто питање на које јој нико не даје одговор:

“ГДЕ ЈЕ МОЈ РАНКО?”

Славка Перенић, мајка несталог Ранка возача Радио Приштине који је са новинаром Ђуром Славујем пошао на радни задатак да извештава о прогону монаха из манастира и нетрагом нестао редовни је учесник свих протеста и окупљања унесрећених људи чији су најмилiji киднаповани или нестали. За разлику од многих који су страдали за време ратних сукоба

и доласка мировних снага њих двојица су нестали у време када је СРЈ још увек имала власт над територијом Космета и владао је релативан мир. Било је то 1998. године.

- Моје питање које ја постављам свим релевантним органима и институцијама пуних 12 година је: "Где је мој син Ранко?" Он је био на радном задатку, никога није угрожавао ни он ни Ђуро. Он је отишао да заради хлеб за своју породицу и никада се није вратио својој деци. Док сам год жива тржићу га и надати се да је и он жив, да ће нам се вратити. Ту наду ми не може нико убити. Славка Перенић која и данас живи у Добротину упорна је у настојању да сазна истину и избори се да се починиоци отмице њеног сина и његовог друга Ђуре Славуја примерно казне.

В.Б.

Код Суве Реке 1999. године

СТРАДАЛИ РЕЗЕРВИСТИ

У току отмице Драгана Бурчића (39) и Драгана Буцала (43) резервиста Војске Југославије који су у цивилству били возачи у Медицинском центру у Призрену постоји сведок који је успео да побегне припадницима ОВК. Иако нису разјашњени баш сви детаљи отмице два Драгана, њихов друг Б.М. из села Грнчаре код Призрена већ због великог страха не жели да говори о овом догађају. Причу о отмици двојице резервиста испричала је дајући изјаву о страдању свог супруга, жена Драгана Бурчића.

- Радило се о томе да су 13. јуна 1999. године њих тројица били само део екипе која је извлачила војну технику и запутила се ка Лесковцу. При повратку у колони од пет камиона напали су их припадници ОВК. Три камиона која су била ближе КФОР-у успела су да стигну у Призрен, а преостала два су напали албански екстремисти. Убили су једног резервисту Бурчића и Буцала отели, а Муслиман Б.М. се спасио и побегао. Породице киднапованих возача само могу да предпостављају шта се све са њима дешавало у заробљеништву.

Дејан Столић трага за отетим братом Мићом

ЈАВЉА МИ СЕ ЈЕДИНО У СНУ!

Када је киднапован Мића Столић из села Годанце код Штимља 13. јула 1999. године имао је 18 година. Његова породица још увек не зна тачну верзију те отмице, а чули су разноразне приче.

- Виђам га једино у сну, тада са њим причам да ме жеља прође. Истог дана када је Мића одведен кружила је прича да је убијен, али чобанин који је био недалеко од реке где су Мићу пресрели тврди да су га везали и тукли кундаком. Тако везаног су га стрпали у гепек и одвели негде. Када су се вратили Мића није био са њима, а он прича како их је чуо да говоре како су га негде оставили живог. Ми смо убеђени да је одведен негде у Албанију, то је било једно од задњих киднаповања. Мајка и отац су неколико година после умрли од туге. Мајка га је до последњег дана звала и плакала за њим, пресвистла је од туге. Мој брат није ни војску служио, био је дете, каже нам Дејан, Мићин старији брат.

Свако са својом причом и тугом у породици већ годинама чекају истину. Учествују на бројним регионалним састанцима посвећеним проблемима породица киднапованих и несталих и кажу да су закључчима са тих окупљања више него задовољни или се са реализацијом и откривањем истине касни. Међутим, они не одустају. Кажу да је правда спора или достижна.

В. Бецић

Бурчић Драган

Видосава Ђорђевић из Доњег Неродимља 11 година трага за супругом Милошем

ВИЂАМ МИЛОШЕВЕ ОТМИЧАРЕ

Супруга Милоша (58) Ђорђевића, Видосава из Доњег Неродимља испричала нам је, док је боравила у Грачаници на скупу породица киднапованих и несталих лица, које су обележавале. Међународни дан несталих да једанаесту годину заредом чека истину. Осим њеног супруга са кућног прага одвели су и девере јој Милорада (56) и Стојана уз напомену да их воде на информативни разговор.

- Мој девер Стојан је испричао да су дошли Албанци из суседног села, које су иначе веома добро познавали и одвели Милоша и Милорада.

Од нестанка Срђана Миливојевића из Урошевца прошло више од 11 година

МНОГО ТОГА НАМ НИЈЕ ЈАСНО

Ни у нека мирнија времена у албанско село Камена Галава мало ко од Срба је свраћао ако баш није имао нека неодложна посла. И ако би се тамо упутио, било би то даљу, "за видела" а обично уз нечије друштво. Зашто је Срђан Миливојевић тада двадесетогодишњак тог 18. јуна 1999.

године ишао тамо, његов рођак који нам је причао о нестанку Срђановом ни до данас не зна разлог.

- Можда је само туда пролазио, користећи пречицу за суседна урошевачко село или је имао неки само њему знатан посао ми нисмо сазнали, знамо једино да га нема.

- Био је добар младић. Никада није имао неки конфликт са друговима, а било их је и Срба и Албанаца, знате није увек било тако лоше стање као пред бомбардовање.

Чудимо се да је у тако несигурно време, када су падале бомбе он одлучио да иде у том правцу. Али судбина му је тако одредила, а нама оставила непробол и наду да ће доћи која из дана у дан све више нестаје.

Б.В.

Страдање сељана Муштушића

ЗА МНОГИМА СЕ ЈОШ ТРАГА

Након киднаповања из села Муштушиће у суворечкој општини шесторо људи из једне фамилије главом је платило своју жељу да не напусте своје куће. О двадесетак киднапованих сељана се на зна ништа ни након једанаест година. Смиљана Ђекић је рођака страдалих, али и ћерка киднапованог брачног паре Јованке и

Станислава Митића којима се такође не зна судбина. С обзиром на године које су имали, она сматра да нису више међу живима. Њена сестра Веселинка Станисављевић тихо, као да прича сама са собом говори о трагичној судбини рођака Радисава Јовановића кога су припадници ОВК спалили у његовој кући, убили Јовану Митић и њеног супруга Божу, зета Станислава Митића, Светалну Божовић и њено трогодишње дете. Њих две више не очекују ништа добро да чују. После оволике трагедије њихове фамилије желеле би само да пронађу родитеље и достојно их сахране.

С.М.

ТУГА ЂОРЂЕВЕ мајке

На гробу Ђорђа Ђорића све време клечи мајка. Тугује за својим мучки убијеним сином. Имао је само 28 година и велике планове у животу.

На бетонском оквиру гроба метална табакера. Отворена и из ње извађено неколико цигарета. Пали по две. Једну попуши она, другу ставља на Ђорђев споменик.

Донела је она и јело, оно што је он волео. Од свега по мало, онолико колико је могла нејаким рукама да стави у торбу. Донела је она свом Ђорђу на гроб кад већ не може живог да услужи. Најрађе би ту поред њега легла али Бог не да, оставио је да му гроб обилази да за њим тугује док јој сузе не усахну.

НЕСТАО СА ЊИВЕ

Тело Стојковића, пронађено у једном јарку у гњиланској општини

Човек није дугме па да се изгуби, нити облак па да нестане. Да ли је отет или је одмах убијен па бачен у јарак Радомир Стојановић из села Клокот у општини Витина, родбина, познаници, пријатељи дugo нису знали.

Један његов даљи рођак је испричао да је шездесетогодишњи Радомир и тог 23. јула 1999. године, као и претходних дана када су пољски радови били у јеку обављао посао на њиви. Грабио је сваки леп дан да што више и боље обради њиву, преконтролише остале усеве на свом имању и остајао дugo, скоро до у сумрак.

Кад је пало вече, каже он, породица га је чекала да дође са њиве, што се није десило. Ухватила их је паника, па су одмах његов нестанак пријавили КФОР-у, Црвеном крсту, Комесаријату за избеглице али узалуд. Резултата није било. Тек после два месеца припадници КФОР-а су трагајући за њим и још неким несталим лицима пронашли његово тело у потоку код села Пожарање у гњиланској општини. Показало се да је пре него што је убијен, био мучен јер су на његовом телу и тада били видљиви трагови насиља.

С.М.

Село Сушица код Штрпца

ЧУВАР УБИЈЕН, СТОКА ПОКРАДЕНА

- Чим се Божа увече није вратио кући знала сам да је неко зло се десило и пријавила сам да је нестало, прича супруга Божидара Миркочевића (58) из села Сушица код Штрпца који је отет са ливаде 30.јуна 2000. године. Чувао

је стоку. 30 крава, седам коза и 12 јарића па их је рано ујутро извео на испашу.

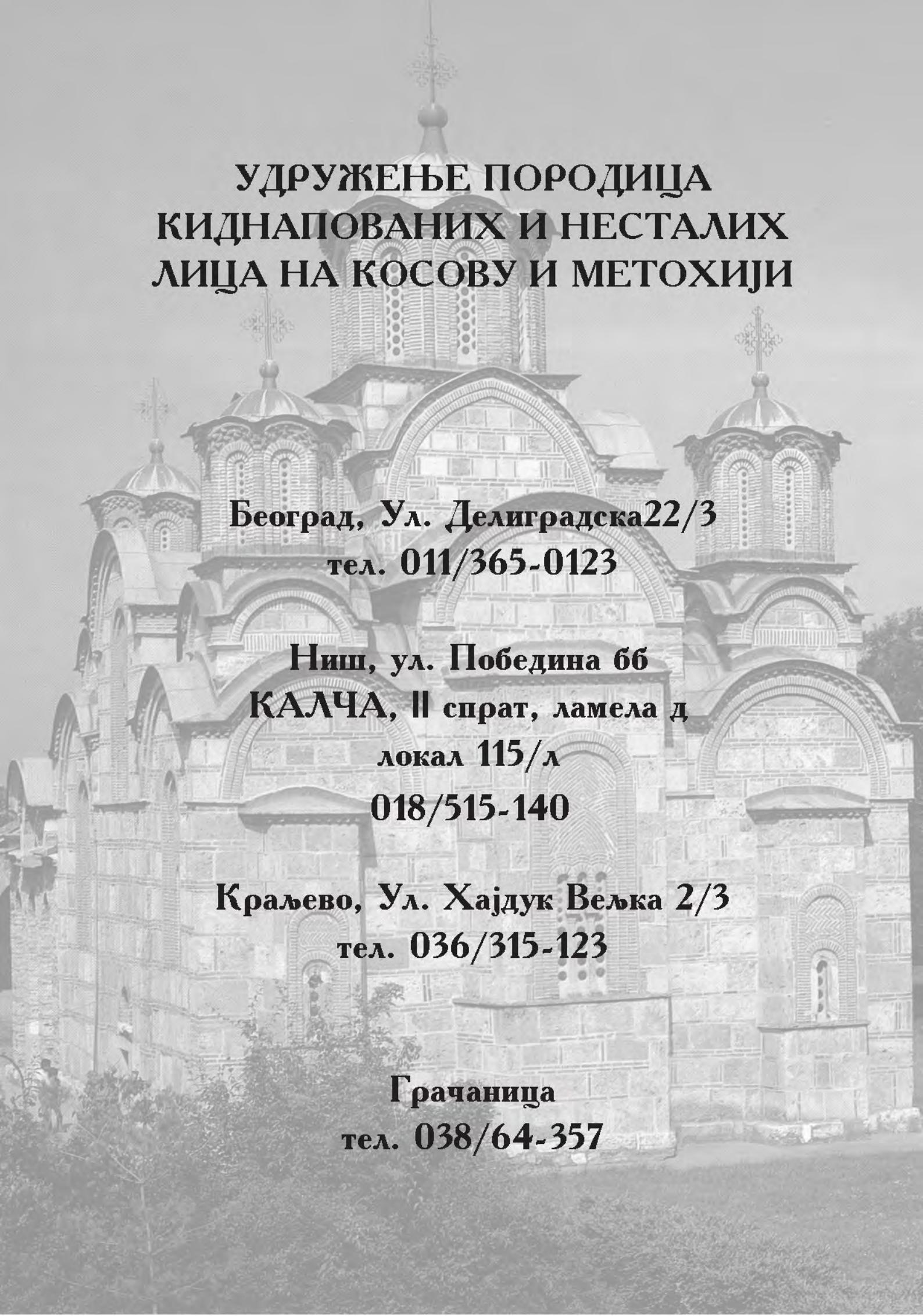
Према речима Божидарове супруге око тих ливада није било кућа. Најближе село (албанско) Кошутово налазило се четири километра од Вршара, где је он изгонио стоку на испашу.

КФОР је започео потрагу и након извесног времена у оближњој шуми пронашао Божидареву ципелу и торбу. Трагали су даље и на удаљености од око 300 метара пронашли његово тело. Усмрћен је са два метка која су му испаљена у главу.

Стока коју је чувао није пронађена, па се сумња-ло да је убијен управо да би му опљачкали стадо.

С.М.

УДРУЖЕЊЕ ПОРОДИЦА КИДНАПОВАНИХ И НЕСТАЛИХ ЛИЦА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

**Београд, Ул. Делиградска 22/3
тел. 011/365-0123**

**Ниш, ул. Победина 66
КАЛЧА, II спрат, ламела д
локал 115/л
018/515-140**

**Краљево, Ул. Хајдук Вељка 2/3
тел. 036/315-123**

**Грачаница
тел. 038/64-357**

